

Bilanca ob koncu leta

Poslavljajoče se leto 1958 se je pričelo pod obetajočimi znaki. Da omenimo v veliki politiki samo sklep Evropske gospodarske skupnosti o ukinitvi carinskih mej in s tem o razširitvi tržišča in popust napetosti med Zahodom in Vzhodom, ki se je izražal še prav posebno v boljših odnosih Sovjetske zveze do naše sosedne države Jugoslavije. Brez dvoma pa je mogočno vplivalo na tedanji mednarodni položaj napredovanje znanosti in tehnike, ki sta s prvim umetnim satelitom posegli v vesoljstvo, da je kazalo, da ob takih pogojih ni niti ne bo več mesta za nemir in spore med narodi.

Tudi naš svet v malem je kazal na ugoden razvoj. Koroški Slovenci smo po tolmachenju naših šolskih teženj in celotne problematike člena 7 pred šolskim pododborom parlamenta predali parlamentu v roke predsednika dr. Hurdese konkretne kompromisne predloge in pričakovali, da bo ta naš ponovni dokaz dobre in iskrene volje za pomoč pri rešitvi vprašanja vsaj delno našel razumevanje. Izseljencem se je po številnih razočaranjih obetalo upoštevanje njihovih upravičenih zahtev po dokončni popravili škode z novim zakonom. Pod temi pogoji smo vsekakor z gotovim zanosom vstopili v leto zlatega jubileja osrednje kulturne organizacije, v leto 1958, ki se nam je poleg tega napovedalo kot leto dvojnih volitev.

Če sedaj ob koncu leta napravimo bilanco, so dobri znaki ob začetku leta močno varali. Zastopniki Evropske gospodarske skupnosti pred kratkim v Parizu glede skupnega tržišča niso našli skupnega jezika in je tozadevno pričakovano za dolgo časa pokopano. Odnosi med Zahodom in Vzhodom so bolj kot kdaj koli zaostreni in grozi berlinska kriza, da se razvije celo v novo svetovno klanje. Pritisk vzhodnega bloka na sosedno državo Južoslavijo nikakor ni popustil, marveč je našel oblike, ki v diplomatskem svetu in med kulturnimi narodi nikakor niso običajne. Razvoj posega v stratosfero je šel sicer naprej in namesto Sputnikov kroži danes v vesoljstvu ameriški satelit Atlas, a ta razvoj ni prinesel pričakovane pomiritve, marveč le še hujše medsebojno tekmovalnost v oboroževanju z nepoznanim in uničujočim atomskim orožjem.

In bilanca v našem vprašanju: Poživiljene protiuslavne šovinistične organizacije, ki se rekrutirajo večinoma iz bivših nacistov, niso le preprečile rešitve vprašanja, marveč uspele s protizakonitimi šolskimi štrajki in drugimi akcijami izvesti celo pritisk na vlado, da je prišlo do znanega protiuslavnega odloka z dne 22. 9. 1958, ki nam je odvzel edino pridobitev po zadnji vojni, to je enakopravnost v šoli. Naši izseljenci so doživeli ponovno razočaranje in dogodki po občinskih volitvah dajejo slutiti, da „koroška“ demokracija ne prenese slovenskega župana.

In mi? Specifična pogubonosna značilnost naše usode je dejstvo, da smo po izkušnjah naše borbe za obstoj vedno pripravljeni na vsa naključja in vse možnosti, da nas pa zgodovinske in konkretne preizkušnje najdejo vedno spet docela neoborožene. Navdušeni za visoke ideale človečanstva, kulture, demokracije, svobode, ki bi naj bile predmet in smoter našega narodnega življenja, stojimo presenečeni in osramočeni pred dejanskimi življenjskimi pogoji in naše životarjenje je ena sama nepotešena žeja. V sebi nosimo brepenenje po soustvarjanju novega lepšega sveta in lepše bodočnosti, a se moramo biti še za najosnovnejše, najnujnejše pogoje obstanka in razvoja; sanjamo o držnih konstrukcijah, pa ne gradimo niti barak... Mor-da ob teh nakazanih dejstvih upravičeno v tej luči kdo gleda in ocenjuje veličastno proslavo 50-letnice naše osrednje kulturne organizacije! Pod temi vidiki je razumljiva tudi odločitev nekaterih naših ljudi, da reagirajo z zagrenjenostjo ali stopajo pod geslom enotnosti v ponovno izolacijo.

Kljub vsemu in kljub številkam, ki govorijo edino v svojem pustem stvarnem jeziku in grejo mimo stoterih glasov in tih, posameznih in nepoznatih človeških tragedij, ki poderejo vse vrednosti statistik, pa ne smemo prezreti presenetljivejšega dejstva, da so prav po tem

Na zasedanju koroškega deželnega zbora:

Zlaganost nacionalističnih hujskačev

se je razgalila v vsej svoji umazanosti in nemoralni dvoličnosti

Ko se je koroški deželni zbor prejšnji teden v okviru proračunske razprave bavil s področjem kulture in šolstva, je bilo slišati le malo stvarnih besed o šolah in o kulturi sploh. Mnogo več je bilo govora o manjšinski politiki na Koroškem, ki se je v besedah poslancev posameznih strank razgalila v vsej svoji zlaganosti in umazanosti kot nečastna ter za kulturnega človeka in kulturni narod sramotna igra. Človek kar ne more verjeti, kakšni ljudje se danes kot »zastopniki ljudstva« šopirijo v najvišjem predstavništvu dežele, kakšnim ljudem so stranke poverile odgovorno in častno nalogo, da odločajo o usodi ljudstva in domovine.

Če se namreč drzne ÖVP-jevski poslanec Mayerhofer v deželnem zboru trditi, da Avstrija še nikdar ni nobeni manjšini kratila njenih pravic in da zatiranje nikdar ni bila avstrijska metoda, potem mora biti pač vsakomur jasno, da sta za ljudi takega kova resnica in pravica popol-

noma neznana pojma. Potem se tudi ni treba čuditi, če isti Mayerhofer ničesar ne ve o nečastnih in kaznivih podvigih zagriženih nacionalistov v borbi proti dvojezični šoli, čeprav je bil prav on tisti, ki je govoril na tistem sestanku v Pliberku, na katerem je bila sklenjena nezakonita šolska stavka. Zato so dvojno moralo tega »ljudskega zastopnika« poslanci drugih strank prikazali v zelo drastični obliki, ko so mu očitali: Med prebivalstvom južne Koroške ste hujskali proti slovenščini in dvojezični šoli, sami pa ste svoje otroke ponovno prijavili k slovenskemu pouku!

Njegov zagovor, da pač smatra znanje dveh jezikov za koristno, je prav tako višek nesramnosti in nemoralne dvoličnosti, kakor priznanje njegovega strankarskega tovariša ter pajdaša v protislovenski gonji Einspielerja, ki je dejal, da je vesel, ker obvlada tudi slovenščino.

Vprašamo Vas, gospod Mayerhofer in Einspieler:

● Zakaj tega niste povedali tudi na zborovanjih združenj staršev?

● Zakaj niste povedali prebivalstvu južne Koroške, da je koristno in potrebno obvladati oba deželna jezika?

● Zakaj ste se nasprotno s sebi enakimi ter s povsem drugačnimi argumenti prizadevali za čim višjo odjavo od slovenskega pouka?

● Se zavedate, da ste s tem svojim početjem vnesli med prebivalstvo južne Koroške duha nestrpnosti ter tako otežkočili vzpostavitev mirnega in prijateljskega sožitja med obema narodoma v deželi?

● Se zavedate, da so nacionalistične organizacije tudi z Vašo pomočjo izsilile v deželi razmere, ki so v kričnem nasprotju

s pravično in širokogrudno manjšinsko politiko?

● Se zavedate, da je dvoličnost v očeh prebivalstva vsaj nečastna in nemoralna?

Prepričani namreč smo, da bi izostali vsi sramotni dogodki, ki so se v zadnjih mesecih vrstili v zvezi z manjšinskim vprašanjem ter spravili Koroško in Avstrijo pred svetovno javnostjo v skrajno neprijeten položaj, če bi ljudje, kot sta ÖVP-jevska poslanca Mayerhofer in Einspieler, pravočasno in pošteno povedali svoje mnenje o koristnosti znanja obeh jezikov (do tega spoznanja se omenjena dva gotovo nista priborila šele zdaj!) ter opustili nebrzdano gonjo proti slovenski manjšini in njenim pravicam.

Hujskaška gonja je izsilila odlok z dne 22. 9. 1958

Tudi socialistični poslanci so v deželnem zboru na račun takih ljudi poudarili, da je samo hujskaška gonja nacionalističnih elementov izsilila odlok z dne 22. 9. 1958 ter končno privedla do izvedbenega odloka z dne 27. 10. 1958, ki omogoča ponovno prijavo k slovenskemu pouku. S tem pa so nedvoumno priznali, da pri tem ponesrečenem reševanju šolskega vprašanja nikakor ni šlo za demokratično uveljavljanje volje in pravice staršev, marveč zgolj za koristi in interese peščice z nacistično miselnostjo prežetih elementov.

udarcu naši ljudje, ki so v zadnjih desetletjih pretrpeli tolike življenjske katastrofe, 30. septembra tega leta naravnost žareli od trmaste življenjske volje in od strastne želje po boju in dejanju. Mislim, da to ni bil le izjemen slučaj, marveč smo kljub vsemu razgiban narod, trmasto zaverovan v svojo pravico do življenja. Morebiti bi bilo še prezgodaj razpravljati, od kod ta vera v življenje, ki nam je tako neprijazna mačeha. Nekaj pa je mogoče precej zanesljivo ugotoviti: Da nečemo biti brezpravna raja in brezimno število v rubriki naše države! In če ob vseh sovražnih življenjskih pogojih ne klonemo, marveč na nje odgovarjamo z odpornostjo, si je to mogoče razlagati edinole z dejstvom, da se je doživljanje naše lastne usode premaknilo iz zgolj narodne v širšo problematiko, da svojega narodnega primera ne občutimo zgolj kot takega, marveč kot del splošnega vprašanja resnične demokratizacije naše države in medsebojnih človeških odnosov sploh.

nacionalističnih krogov govoril v deželnem zboru KP-poslanec Kazianka ter glavno krivdo za nastali položaj očital vladi, ker ni pravočasno preprečila nezakonito roverjenje in hujskanje proti mirnemu sožitju v deželi. (Resnica pa je, da se je n. pr. v št. Jakobu v Rožu tudi občinski zastopnik KPA popolnoma vključil v to nezakonito rovanjenje in hujskanje.) Deželno in zvezno vlado je pozval: Napravite končno konec tej nečastni igri in medsebojnemu hujskanju v šolskem vprašanju. Rešite v demokratičnem duhu celotni člen 7, med tem tudi šolsko vprašanje v smislu potreb prizadetih otrok!

Skoraj smešno je bilo poslušati besede FPÖ-jevca Sille, ko je — kakor prej njegovi vindišarski sobrat Einspieler — skušal dokazovati obstoj vindišarjev ter je končno v svoji vnemi celotni zbor presemetil z edinstvenim odkritjem: nemškega pritiska med odjavno akcijo sploh ni bilo, pač pa je bil izvajanje pritisk s strani Slovencev! Vendar je ta njegova opazka izpadla prav tako neresno kot predlog FPÖ-poslanca Hirna, ki se je namesto učenja slovenščine zavzemal za pouk srbohrvaščine. Pač pa je Silla pokazal svoj pravi obraz z zahtevno, da je otroke, ki obiskujejo dvojezični pouk, treba ločiti od ostalih; očitno je zaskrbljen za »gosposko« nemško in »čistokrvno« vindišarsko raso, kakor tudi patentirani demokrati v Ameriki smatrajo pod svojo častjo, da bi njihovi otroci sedeli v skupni šolski klopi s črnimi otroci. Izgleda, da blodijo Silli še vedno po glavi nürnberški rasni zakoni, katerih tvorca in izvrševalci so bili obsojeni kot vojni zločinci.

Krivično ravnanje z manjšinami je Avstrijo že enkrat privedlo do propada

Kot zadnji je k šolskemu vprašanju spregovoril deželni glavar Wedenig ter zlasti ÖVP-jevskim poslancem očital: Vi stalno govorite o združenju Evrope, na Koroškem pa v vprašanju manjšinskega problema postavljate med vasmi nasprotja in meje. Zakaj ni mogoče, da bi v manjšini gledali most za boljše sporazumevanje s sosednim narodom, zakaj vidite v njej samo mostišče, na katerem si stojita nasproti obe strani z nabasanimi puškami? Po njegovem mnenju je treba manjšinsko vprašanje rešiti sporazumno z drugimi

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zadovoljne praznike
ter mnogo uspehov
v novem letu

VSEM BRALCEM, SOTRUD-
NIKOM IN PRIJATELJEM

SLOVENSKI
vestnik

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

Kako dolgo bomo še čakali?

Sestavni del avstrijske Državne pogodbe z dne 15. maja 1955, ki je dne 30. junija 1955 tudi formalno začela veljati, je člen 7, kateri vsebuje določila o zaščiti slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji in se glasi:

§ 1. Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem uživajo iste pravice pod enakimi pogoji, kakor vsi drugi avstrijski državljani, vključno pravico do svojih lastnih organizacij, zborovanj in tiska v svojem lastnem jeziku.

§ 2. Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem imajo pravico do osnovnega pouka v slovenskem ali hrvaškem jeziku in do sorazmernega števila lastnih srednjih šol; v tej zvezi bodo šolski učni načrti pregledani in bo ustanovljen oddelek šolske nadzorne oblasti za slovenske in hrvatske šole.

§ 3. V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in Štajerske s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom je slovenski ali hrvaški jezik dopuščen kot uradni jezik dodatno k nemškemu. V takih okrajih bodo označbe in napisi topografskega značaja prav tako v slovensščini ali hrvaščini kakor v nemščini.

§ 4. Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem so udeleženi v kulturnih, upravnih in sodnih ustanovah v teh pokrajinah pod enakimi pogoji kakor drugi avstrijski državljani.

§ 5. Dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvaškemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, se mora prepovedati.

Na podlagi teh določil je bila do sedaj ustanovljena edino le Državna realna gimnazija za Slovence v Celovcu.

Vsa ostala določila so do danes ostala neuresničena! Koroški Slovenci vprašujemo: Kako dolgo bomo še čakali?

Mnenje drugih:

Koroške deželne oblasti so 11. novembra odredile, da starši, ki so po prvem razpisu odjavili svoje otroke od pouka v slovenščini, lahko ponovno napravijo prijavo za pouk slovenščine. S tem razpisom je deželna vlada dejansko priznala, da se je izvajal pritisk na starše. Seveda pa tudi drugi razpis ni spremenil položaja slov. narodne manjšine.

Pred nekaj dnevi pa je v dunajskem parlamentu predstavnik avstrijske ljudske stranke Tonic med drugim govoril tudi o slovenski manjšini na Koroškem in o nemški manjšini na Južnem Tirolskem. Pri tem je opozoril Slovence tiste pravice, za katere se Avstrija zavzema, da jih morajo biti deležni južnotirolski Nemci.

Očitno velja za Tonicca še vedno Hitlerjevska pravica „Herrenvolka“!

»Soča«, 6. 12. 1958, Gorica

Večina koroških Slovencev je bila z državno mejo ločena od ostalega slovenskega naroda in v prvi avstrijski republiki še nadalje izpostavljena raznarodovalni politiki. Trpljenje koroških Slovencev je doživelo višek po priključitvi Avstrije k fašistični Nemčiji. Nacisti so hoteli z brutalnimi metodami kar najhitreje uničiti koroško slovenstvo. Po zmagi nad fašizmom je bila obnovljena avstrijska republika, ki se je zavzela, da bo spoštovala pravice narodnih manjšin. Toda stare reakcionarne sile so ponovno dvignile glavo in neovirano pričele gonjo proti koroškim Slovincem. Mi obžalujemo, da je do tega prišlo in da napredne sile v Avstriji niso nastopile proti akcijam reakcionarnih fašističnih sil. Nova Jugoslavija vidi prav v narodnih manjšinah tisti člen, ki naj povezuje narode in države in se bo zato potegovala za pravice koroških Slovencev. Nismo izgubili upanja, da bodo napredne sile v sosedni državi našle pot pri reševanju problema hudo preizkušene slovenske manjšine na Koroškem in s tem pomagale utirati pot sodelovanja in razumevanja.

»Večere«, 13. 12. 1958, Maribor

Zdržema stopnjevanje naval nemškega nacionalizma na demokratične pridobitve v odnosih med obema narodnostima na Koroškem, predvsem na enotno obvezno dvojezično osnovno šolo, ni pripeljal do strnitve na-

Parlamentarna naglica pred prazniki

Poslanci v državnem in deželnih zborih manjkajo pri radiu, dočim so oškodovanec privoščili le lepe obljube in jim priznali, da so njihove zahteve upravičene, pač pa trenutno ni denarja. Izmed vseh teh problemov je bilo še najbolj konkretno rešeno vprašanje bolniških blagajn, kjer so enostavno sklenili, da bo treba za vsak bolniški list plačati 5 šilingov. Ker pa s tem še zdaleka ne bo krit celotni primanjkljaj, se bodo temu vprašanju morali posvetiti tudi v bodočem letu.

Posebno v razpravah o proračunih za leto 1959 je prišlo do številnih spopadov med posameznimi strankami, končno pa so ostale številke tako v državnem kakor tudi v deželnih proračunih v glavnem nespremenjene, čeprav so se tu in tam pokazale še važne potrebe, ki jim nobena stranka ni mogla odrekati upravičenosti. To velja zlasti za primere v parlamentu, kjer pa je finančni minister Kamitz že kar v naprej povedal, da se na postavkah proračuna ne sme nič spremeniti. Tako so ostali več ali manj nerešeni mnogi problemi, kot na primer zahteve javnih uslužbencev po 14. mesečni plači, primanjkljaj bolniških blagajn ter radia, zahteve raznih vrst oškodovancev po vojni ali političnem zasledovanju itd.

Vprašanje 14. plače za državne uslužbence so tako rekoč v zadnjem trenutku — železničarji so namreč že grozili s stavko — »rešili« na ta način, da bodo v podrobnih pogajanjih s prizadetimi skušali najti nekako srednjo pot, katera pa bo, ker v proračunu niti za prihodnje leto niso predvideli teh izdatkov, nujno šla na račun drugih postavk. Prav tako se nadaljujejo pogajanja glede kritja pri-

in skupno trudili, bomo gotovo našli rešitev, ki bo zadovoljila obe strani.

Lahko rečemo, da o manjšinskem vprašanju že dolgo ni bilo toliko govora kot pa zadnji teden v deželnem zboru. Povedane so bile tudi lepe besede, ki pa so žal v očitnem nasprotju z dejanji in zato nastalega položaja ne morejo spremeniti v ničemer. Zlasti pa se je ob tej priložnosti do zadnjega razgalila zlaganost nacionalističnih hujskačev, ko so se pokazali v vsej svoji umazaniji in ogabni dvoličnosti. Zato lahko z vso upravičenostjo trdimo, da je politika, ki jo narekujejo oziroma izsiljujejo nemoralni podvigi takih elementov, skrajno sramotna za našo deželo in državo, katera se bo morala zelo potruditi, da bo pred svetovno javnostjo oprala nečastni madež, ki ga ji je vtisnilo dosedanje ravnanje z manjšinami.

Zlaganost nacionalističnih hujskačev

(Nadaljevanje s 1. strani)

državami, zlasti Jugoslavijo, »od katere se moramo marsikaj naučiti in priznati njene zasluge v pretekli dobi«. Deželni glavar je tudi odločno zavrnil trditve o slovenizaciji Koroške ter vindišarjem očital, da je z Nemci bistveno lažje govoriti o manjšini kot pa s tistimi, ki trdijo, da so vindišarji, ker le-ti samo na zunaj lepo govorijo, njihova dejanja pa so naperjena proti manjšini. Izrazil je obžalovanje, da je stara Avstrija zamudila zgodovinski trenutek, ko naj bi rešila manjšinsko vprašanje, in ker so se do danes ogibali priznati to dejstvo kot enega glavnih vzrokov za njen propad. Pri reševanju manjšinskega vprašanja — je dejal — je treba delati s pametjo in se ne pustiti voditi občutkom; če se bomo vsi pošteno

Zagreb se pripravlja na 50-letni jubilej

Zagreb bo prihodnje leto proslavil 50-letnico prirejanja mednarodnih velesejmov. Zveza mednarodnih velesejmov je sklenila sklicati ob tej priložnosti v Zagrebu kongres, na katerem bodo sodelovali predstavniki velesejmov z vsega sveta. Zagrebški velesejem je bil namreč med ustanovitelj in prvimi člani mednarodne velesejmske organizacije.

Jubilejna prireditev zagrebškega vele-

sejma, jesenski mednarodni velesejem, bo znatno večji od podobnih dosedanjih prireditev. V načrtu je, da do jeseni prihodnjega leta, torej do velesejma, zgradijo novo »Palačo narodov«, s površino 10.000 kvadratnih metrov razstavnega prostora. Njen namen pa bo, da nudi razstavni prostor narodom, ki v Zagrebu nimajo svojih paviljonov. Razen tega pa so začeli s pogajanjmi za zgraditev še nekaterih paviljonov na zagrebškem velesejmu.

Avstrijska mesna proizvodnja krije 95 odstotkov potrošnje

V živinorejskem gospodarstvu se je v Avstriji od leta 1938 zelo bistveno spremenilo. Takrat so morali še večji del mesa za avstrijsko prebivalstvo uvažati iz inozemstva. Danes pa krije avstrijsko mesno potrošnjo 95 odstotkov domača proizvodnja. Poleg tega pa tudi stalno narašča izvoz avstrijske živine ter je zaradi tega zunanje-trgovinski račun na tem sektorju

izravan. Skupno ugotavljajo v Avstriji 2,3 milijona govedi, od tega 1,2 milijona krav. Svinj je okoli tri milijone, konj pa 235.000. Statistika pravi, da uživajo Avstrijci največ svinjsko meso ter znaša konsum tega 50 odstotkov vseh mesnih izdelkov. Delež potrošnje govedine znaša 38, teletine 9, konjskega mesa 2,8 ter ovčjega mesa 0,2 odstotka.

staršem za odjavo otrok, je zunanji izraz za položaj koroških Slovencev bistveno pomembnejši odločitev. Pod pritiskom avstrijskega nemškega nacionalizma se je tako znova z vso ostrino odprlo narodnostno vprašanje, za katero se je še pred nekaj leti zdel upravičen up, da je to vprašanje že na tem, da se bo začelo reševati v družbeno naprednejših pogojih.

»Naša sodobnost«, štev. 12/1958, Ljubljana

PO ŠIRNEM SVETU

Dunaj. — Evropska kulturna ustanova je letos prvič podelila tako imenovano Erazmovo nagrado v višini 100 000 holandskih goldinarjev, ki jo podeljujejo za posebno uspešno delovanje v službi združevanja Evrope. Tokrat je bila nagrada priznana zveznemu prezidentu dr. Schärfu kot najvišjemu predstavniku Avstrije, katera si je po obrazilitvi žirije pridobila izredne zasluge za zblizanje držav in narodov Evrope. Nagrado je v imenu zveznega prezidenta prevzel zunanji minister Figl v Milanu, kjer je bila ob tej priložnosti velika slavnost, ki so se je udeležili visoki predstavniki iz več držav.

Pariz. — Vprašanje Berlina je bilo tudi predmet pogajanj med zunanjimi ministri treh zahodnih velesil ter Zahodne Nemčije in je končno obvladalo stališče Bonna, ki pod nobenim pogojem ni pripravljen na kakršna koli pogajanja med Vzhodom in Zahodom. Čeprav je bila zlasti z angleške strani podarjena potreba po iskanju kompromisne rešitve, se je konferenca zunanjih ministrov končno izrekla za brezpogojno odklonitev sovjetskih predlogov. S tem pa postaja tudi vedno bolj očitno, da se Adenauerjeva vlada dosledno izmika vsaki možnosti za zopetno združitve obeh nemških držav, ker je pač razumljivo, da bi bila taka rešitev mogoča le na podlagi pogajanj s Sovjetsko zvezo.

Trst. — Italijanske oblasti so si v zadnjem času privoščile spet značilen primer diskriminacije napram tržaškim Slovincem. Slovenskim šolnikom, ki poučujejo na slovenskih šolah, so namreč odklonili, da bi jih, čeprav imajo diplome, ki so si jih pridobili na italijanskih visokih šolah, vpisali v poseben prehodni stalež in jim s tem priznali enakopravni položaj državnega uslužbenca. Da pa je cinizem tega početja še bolj popoln, so šolniki prejeli odklonilna pisma ravno na deseto obletnico razglasitve Deklaracije o človeških pravicah. »Primorski dnevnik« v tej zvezi poudarja, da gre tukaj »za najčistejšo rasno diskriminacijo, ki se je razpasla samo v tistih režimih, za katere niso veljale ne republiške ustave, ne deklaracije o človeških pravicah«.

Dunaj. — Zaradi srčne kapi je na Dunaju umrl znani dirigent Rudolf Moralt. Star je bil 56 let in je od leta 1940 deloval v dunajskem opernem gledališču. Še zadnji dan svojega življenja je imel z orkestrom vajo za koncert, ki bi moral biti isti večer. Moralt je bil rojen v Münchenu ter je kot dirigent prepotoval mnoge kraje. Njegova pot ga je vodila tudi v Južno Ameriko. Najbolj pohvalne kritike so o njegovih izvedbah Wagnerjevih in Straussovih del.

Beograd. — Prejšnji teden je prispevala v Beograd poljska delegacija pod vodstvom podpredsednika poljske vlade Pjotra Jaroscewicza. Delegacija je sodelovala na drugem zasedanju za gospodarsko sodelovanje med obema državama.

Pariz. — Ameriški viri vedo povedati, da se je general De Gaulle med razgovorom s Dullesom pritoževal, ker se je ameriška delegacija vzdržala glasovanja v skupščini OZN o Alžiriji. Francoska vlada poudarja, da bi morale ZDA glasovati proti resoluciji o Alžiriji, ker se njih vzdržanje lahko tolmači kot morebitna vzpodbuda Alžircem. Drugi ameriški krogi pa trdijo, da je bil razgovor med Dullesom in De Gaullem vsekakor pristrčen. Pravijo tudi, da Dulles ni izročil nobenega posebnega Eisenhowerjevega sporočila za generala De Gaulle. Iz francoskih virov pa posnemajo, da bo De Gaulle prihodnje leto obiskal ZDA.

Bruselj. — Jugoslovansko-belgijska komisija za kulturno sodelovanje je v Bruslju zaključila delo. Podpisali so protokol, ki določa program kulturnega sodelovanja med obema deželama. Domenili so se, da bodo prihodnje leto priredili razstavo belgijske oziroma jugoslovanske likovne umetnosti in bo gostovalo več glasbenikov.

Knjižni dar SPZ — najlepše darilo ob praznikih

Kakor navadno nas je Slovenska prosvetna zveza tudi letos ravno za praznike razveselila s svojim knjižnim darom, ki bo spet našel široko odprta vrata in srca v premnogih naših domovih. Saj so knjige, ki nam jih SPZ vsako leto posreduje skupno s svojim koledarjem, res tako izbrane, da nudijo posebno doživetje vsakemu posameznemu članu družine, za celotno družino pa dragocen dar, ki ohrani svojo veliko vrednost tudi še potem, ko smo že vsi prebrali posamezne knjige. Le redke so namreč hiše, kjer knjige cenijo le tako dolgo, da dodobra spoznajo njihovo vsebino, potem pa jih prepustijo negotovi usodi, ko postanejo žrtev pozabljivosti in malomarnosti. Mnogo bolj pogosto naletimo na domove, v katerih je knjigam tudi potem, ko so družinski člani iz njih črpali mnogo koristnega, zanimivega in zabavnega, odkazano častno mesto na domači knjižni polici, ki jo potem s ponosom razkazujejo svojim sosedom in prijateljem.

Tako je tudi prav, kajti dobra knjiga nam je najboljši prijatelj in zvest spremelnik, ne le skozi celo leto, marveč skozi celo življenje. Čeprav smo to ali ono knjigo že prebrali, kljub temu vedno spet radi segamo po njej, jo beremo drugič in, če se nam je posebno dopadla, tudi tretjič. Svoje dragocene vsebine knjiga nikdar ne bo zgubila in se nam bo priljubila le še toliko bolj, čim večkrat jo bomo vzeli v roko in prisluhnili njeni govorici.

Mnogo nam imajo povedati knjige in je le na nas samih, da se jih poslužimo čim bolj pogosto. Svet, ki je sicer tako velik, da si njegove prostranosti niti predstavljati ne moremo, nam bo knjiga približala z vsemi njegovimi pestrostmi. Živ-

ljenje, ki je raznoliko že v ozkem družinskem krogu, se nam bo s knjigo v vseh barvah in odtenkih odkrivalo od tu in tam. Tako spoznavamo s knjigo in v knjigi dežele in ljudi ter se poglobljamo v tajne narave in dosežke tehnike ter znanosti. Nič ne ostane prikrita, naš pogled se bo usmerjal v širino in dalje, v čuda in tajnosti, ki jih niti slutiti nismo. Le eno nam je potrebno: odprimo knjigo in odprimo ji naše srce!

Se več nam nudi dobra slovenska knjiga s tem, da nam omogoča spoznavati le-

ka in pisatelja Toneta Seliškarja »Velika gala predstava«;

● poljudno-znanstveno delo dr. Antona Polenca »Živalski svet — Srečanja z živalmi step in puščav«.

Dočim je koledar spet izdala Slovenska prosvetna zveza, so ostale knjige izšle pri Prešernovi družbi v Ljubljani.

Kljub tej bogati zbirki pa stanejo vse knjige skupaj samo 25 šilingov in si jih bo gotovo lahko nabavila vsaka naša družina.

Proti doplačilu 5 šilingov lahko dobijo

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

in v njo vključene

Zveza slovenskih zadrug
Slovenska prosvetna zveza
Zveza slovenskih izseljencev
Slovenska kmečka zveza
Zveza koroških partizanov
Slovensko šolsko društvo
Zveza slovenskih žena
Slovenska fizikalna zveza
Zveza slovenske mladine
Slovensko planinsko društvo

želijo svojim članom; prijateljem in somišljenikom

vesele praznike in srečno novo leto!

pote in bogastvo naše materine govorice, ko nam govori v skupnem jeziku nas vseh, kar nas je rodila slovenska mati v Sloveniji, na Koroškem, Tržaškem in Goriškem ali kjer koli drugod na širni zemeljski obli. Ta naš skupni jezik, ki je najmočnejša vez med vsemi našimi brati, je prav s pomočjo knjige priboril našemu narodu enakopravno mesto med velikimi kulturnimi narodi sveta. Zato naša ljubezen in zvestoba do slovenskega jezika in slovenske knjige nikdar ni dovolj velika in je posebna naloga in dolžnost nas vseh, da to ljubezen in zvestoba gojimo zlasti v naši mladini.

Tudi letošnji knjižni dar SPZ obsega skupno 5 knjig:

● Koledar slovenske Koroške za leto 1959, ki je namenjen 50-letnici naše osrednje kulturne organizacije in poleg drugih zanimivih spisov prinaša obširno obdelano zgodovino SPZ in večine naših prosvetnih društev;

● povest francoskega mojstra Balzaca Ribiča »Sin«;

● povest francoskega mojstra Balzaca »El Verdugo«;

● mladinsko povest slovenskega pesni-

vsi naročniki knjižnega daru še kmečko povest iz 18. stoletja »Veliki punt«, ki je pri Mohorjevi družbi v Celju izšla kot 104. zvezek Slovenskih večernic.

Vsi tisti, ki so knjige že predhodno naročili, jih bodo prejeli preko krajevnih društev, ostali pa jih lahko naročijo pri SPZ ali pa kupijo v knjigarni »Naša knjiga« v Celovcu.

Francoski bestsellerji

Bilancia, ki jo francoski založniki naredijo vsako leto ob koncu »literarne sezone«, je letos pokazala, da je knjiga o cestnoprometnih pravilih dosegla največjo naklado in sicer 100.000 izvodov.

Samo Pierre Daninos, avtor »Belezk majorja Thompsona«, se lahko pohvali, da je ta rekord potolkel s svojo humoristično knjigo o počitnicah, ki ima naslov »Vacances à tout prix« (Počitnice za vsako ceno).

Kriminalni in pustolovski romani imajo tudi v Franciji zelo visoko naklado. Tako so prodali 60.000 izvodov najnovejših del Lesliea Charterisa. Kuharska knjiga,

„Madame Butterfly“ v esperantu

Znameniti sopran nemškega radia, Fränzi Tothenburg-Wirth, ki je letos avgusta na svetovnem kongresu esperantistov v Mainzu pel arijo iz znane Puccinijeve opere »Madame Butterfly« v esperantščini, je izjavil, da poje to opero rajši v esperantu kot v nemščini. Dejal je, da je mednarodni jezik bolj melodičen kot nemški in precej podoben italijanščini. Na tem kongresu je pel v esperantu tudi tenor Egon Hoss arije iz oper Donizettija, Bizeta in Lortzinga. Hoss v Nemčiji velja kot specialist za izvajanje Bachovih del. Vsekakor so ta dejstva za razvoj in napredek esperanta, ki si vedno bolj utira pot med široke ljudske množice.

Dunajski filharmoniki bodo šli na svetovno turnejo

Minister za pouk Drimmel je poročal v ministrskemu svetu o svetovni turneji Dunajskih filharmonikov, ki bo v pozni jeseni prihodnjega leta. Filharmoniki bodo priredili koncerte v Moskvi, Leningradu, Tokiu, San Francisku, Los Angelesu, Chicagu, Montrealu, Bostonu, Filadelfiji, New Yorku in Washingtonu.

Premalo šol in veliko nepismenih v Španiji

Od leta 1950 se je sicer v Španiji brez-pismenost znižala od 17,3 odstotka na 10,8 odstotka celotnega prebivalstva, vendar pa zaenkrat za 870.000 fantov in deklet od 8 do 12 let še ni šol. Veliko mladih Špancev, ki v času svoje mladosti niso imeli priložnosti, da bi se naučili brati in pisati, se tega naučijo šele v dobi službenja roka. Od preteklega leta so v vsej deželi odprli 9711 novih šolskih razredov. Različni pedagogi so kritizirali nizko vzgojno raven v elementarnih šolah. V Španiji je zelo težko dobiti primernih učiteljev. Krivdo je iskati predvsem v tem, da učitelji v osnovnih šolah Španije zelo slabo zaslužijo. Njihova plača znaša povprečno 1800 pesetev (okoli 1000 šilingov). Povprečni zidar v glavnem mestu Španije v Madridu pa zasluži mesečno od 3000 do 4000 pesetev.

Slovenske oddaje — Radio Colovec

To. 23. 12.: 14.00 — 14.30 Poročila, objava. — Adventne pesmi poje mladinski zbor.

Sr. 24. 12.: 14.00 — 14.45 Poročila, objava. — Drabosnjak: Pastirska igra.

Čt. 25. 12.: 7.30 — 8.00 Božične pesmi.

Pt. 26. 12.: 7.30 — 8.00 Glasbena božična darila.

So. 27. 12.: 9.00 — 10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Ne. 28. 12.: 7.30 — 8.00 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Po. 29. 12.: 14.00 — 14.45 Poročila, objava. Pregled sporeda. — Za našo vas. — Mladina poje.

To. 30. 12.: 14.00 — 14.30 Poročila, objava. — Zdravniški vedež: Alkohol, kava, čaj, tobak in šofer.

Sr. 31. 12.: 14.00 — 14.45 Poročila, objava. — Podajmo si roke v slovo!

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Po vsem zgoraj navedenem je skoraj dosledno, da tudi nadaljnji Dekret predsednika republike št. 1396 z dne 21. novembra 1951 o izvedenih odredbah k Posebnemu Statutu za Trentino — Tirolsko Poadižje¹⁵²⁾ predvideva za razpise državnih služb v pokrajini samo obvezne izpise iz nemškega jezika, medtem ko ladinščine ne upošteva. Prav isto velja za naslednja zakonska določila, izdana pred Posebnim Statutom:

Zakonski dekret državnega namestnika št. 775 z dne 27. oktobra 1945, ki obravnava ureditev pouka v ljudskih šolah pokrajine Bozen;

Zakonski dekret državnega namestnika št. 825 z dne 22. decembra 1945 o uporabi nemškega jezika v občinah pokrajine Bozen;

Zakonski dekret Začasnega državnega predsednika št. 528 z dne 8. novembra 1946 o ustanovitvi šol in ustanov nemškega jezika za srednješol-

ski pouk v pokrajini Bozen; Zakonski dekret Začasnega državnega predsednika št. 555 z dne 16. maja 1947 o pouku v materinščini v ljudskih šolah Južne Tirolske, o otroških vrtcih in upravi tega šolstva.

Prav tako malo zahteva obvladanje ali vsaj poznanje ladinščine Regionalni zakon št. 18 z dne 8. nov. 1950,¹⁵³⁾ ki vsebuje določila o redu, pravem položaju in odškodnini vodij zemljiških knjig, čeprav predvideva v členu 10, lit. d) in členu 24 izrecno pismeni in ustni izpit iz nemškega jezika. Tudi Regionalni zakon št. 5 z dne 6. aprila 1956,¹⁵⁴⁾ ki obravnava sestav in volitve občinskih organov, torej najnižje upravne celice, ne upošteva obstoja ladinške manjšine; niti člen 24, ki poleg italijanskih predvideva obvezno tiskanje nemških volilnih izkaznic; niti

¹⁵³⁾ Pripomba: Bollettino Ufficiale della Regione Trentino-Alto Adige, št. 54 z dne 20. dec. 1950!

¹⁵⁴⁾ Pripomba: Dodatek k Bollettino Ufficiale della Regione Trentino-Alto Adige, št. 7 z dne 5. aprila 1956!

¹⁵²⁾ Pripomba: Bollettino Ufficiale della Regione Trentino-Alto Adige, št. 11 z dne 9. maja 1952!

člen 25, ki predpisuje za predsednike volilnih komisij popolno znanje italijanskega in nemškega jezika; niti člen 32, ki predpisuje za pokrajino Bozen obvezno uradne glasovnice v italijanskem in nemškem jeziku!

Ladinščina je tudi danes v Južni Tirolski samo toliko dopuščeni domači jezik romanskih gorjancev, kolikor preprečuje njihovo spojitve s sorodnimi Italijani in nudi Nemcem možnosti za prisvojitve in popolno ponemčenje zadnjih ostankov tega romanskega ljudstva.

Te ugotovitve ne zmanjšujejo, marveč jo le potrjuje navidezna zaščitna določba člena 11 Zakonskega dekreta Začasnega državnega predsednika št. 569 z dne 13. dec. 1946, ki se glasi: »Mesta sekretarjev v občinah, v katerih se govori pretežno ladinški, se oddajo v prvi vrsti sekretarjem, ki imajo razen obvladanja italijanskega in nemškega jezika tudi primerno poznanje ladinščine.« (Podčrtal M. Z.)

Edino konkretno zaščitno določbo v korist ladinške manjšine vsebuje Regionalni zakon št. 11 z dne 24. 6. 1957,¹⁵⁵⁾ ki se nanaša na možnost in izvedbo ljudskega

¹⁵⁵⁾ Pripomba: Bollettino Ufficiale della Regione Trentino-Alto Adige, št. 26 z dne 26. junija 1957.

referenduma (to je glasovanja) za razveljavljanje regionalnih in pokrajinskih zakonov. Že prvi člen tega zakona določa v korist jezikovnih manjšin, da referendum za odpravo regionalnih zakonov ali v njih vsebovanih določil v zaščito jezikovnih manjšin niso dopustni. Drugi člen nato še izrecno navaja, da so te zakoni

»ki imajo namen zaščitne narodnostne svojstvenosti in kulturnega ter gospodarskega razmaha nemške in ladinške jezikovne skupine in posebno še zakoni, ki so izdani v izvajanju paragrafa 1, odst. 2 Pariške pogodbe med Italijo in Avstrijo z dne 5. septembra 1946.«

Medtem ko določa člen 1 za priznanje zahteve po referendumu za odpravo Regionalnih zakonov 8.000 podpisov, člen 2 pa za odpravo pokrajinskih zakonov pokrajine Trident 5.000 in pokrajine Bozen 4.000 podpisov, določa člen 3 naslednje: »Če izvirajo za predlog o referendumu zbrani podpisi od državljanov, ki stanujejo v dolinah Badia in Gardheina in če zakon ali zakonske določbe, katerih razveljavljanje se predlaga, zadevajo predvsem ladinško manjšino, se število, ki je potrebno za upoštevanje predloga, zmanjša na 1.500.« Enako določbo vsebuje odst. 2 člena 22 za razveljavljanje pokrajinskih zakonov v korist »ladinskih dolin«.

(Nadaljevanje sledi)

Slovenska koroška pesem — ljubljena od vseh naših bratov

Podjanski pevski zbori so gostovali v zgornji Savinjski dolini

Združeni podjanski moški pevski zbori slovenskih prosvetnih društev Pliberk, Št. Vid v Podjuni in Železna Kapla so minulo soboto in nedeljo gostovali pod vodstvom zborovodje Zdravka Hartmana v zgornji Savinjski dolini na Štajerskem, in sicer v krajih Gornji grad, Luče in Nazarje. Čas sredi decembra, dan poprej sneg in negotovo vreme, vse to je vzbujalo precej zaskrbljenosti, ki pa je bila nepotrebnost, kajti pevci so pokazali zgledno disciplino. Že kar v naprej lahko povemo, da niso bili nadožarani, temveč proti pričakovanju nad vse zadovoljni ter je bilo gostovanju spet za vse lepo in nepozabno doživetje. S katerim koli si govoril ob povratku, so bila mnenja nedeljen izraz o lepo preživetih uricah med tamošnjim gostoljubnim prebivalstvom.

Vožnja od Dravograda v smeri proti Celju, mimo Hude luknje, je bila že v večernem mraku in temi, tako da ni bilo mogoče uživati pokrajinskih lepot in zanimivosti, ki jih je prepoln tudi ta del slovenskega sveta. V bližini Velenja so vozila zavila na desno, v prirodno čudovito lepo zgornjo Savinjsko dolino.

Skozi mnoge ovinke po dobro negovani cesti so zbori prispeli na kraj prvega koncerta, v Gornji grad. Kraj je majhno idilično mestce ob križišču cest proti Radmirju, Mozirju in Kamniku. S severne strani ga obdajajo nizki grički, v ozadju pa se dvigata mogočni planini Rogatec in Lepenatka. Mesto je tik pod Menino zaščitenostjo pred mrzlimi vetrovi ter obdarjeno z zdravim in svežim planinskim zrakom. V okolici so lepi iglasti gozdovi ter je kraj postal zaradi teh prirodnih dobrin priljubljeno letovišče za ljubitelje miru. Mesto ima ohranjene tudi mnoge zgodovinske in kulturne znamenitosti. O štari škofijski rezidenци pričajo še mnogi nagrobni spomeniki, ki so vzdani v cerkev. V kapeli je slika slikarja Valentina Metzingerja, ki slovi kot najboljšo delo nekdanje slovenske umetnosti.

GORNJI GRAD

Sprejem v Gornjem gradu je bil domač, iskren in prisrčen. Naši pevci so se počutili na mah kot svoji med svojimi. Učitelji so bili predvsem, ki so v sredi svojih domačinov največ prispevali k tako lepeму sprejemu in tudi organizirali prireditve. V Zgornjem gradu so se šolski ravnatelj Jože Debršek, učitelj Jože Tratnik in učiteljica Slava Kralj z ganljivo požrtvovalnostjo in ljubeznijo potrudili za slovenske koroške goste.

Med tem je občinstvo napolnilo obširno dvorano gostilne Turist v zgradbi Zadržnega doma. V vseh treh krajih smo našli nove zgradbe, združne domove,

uspehe skupnega prizadevanja, stavbe z ustreznimi prostori za krajevno gospodarstvo, kulturne prireditve, razvedrilo in skupno družabno življenje.

Ko so se pevci v lepi, akustični dvorani razporejali na oder, so bili deležni spontanega prekipajočega aplavza. Upamo in skoraj smo prepričani, da je poslušalce zadovoljil tudi dar slovenske pesmi, zapeto iz grl slovenskih koroških pevcev. Nočemo sami sebe hvaliti, toda po vsem vtisu lahko z zadovoljstvom ugotavljamo, da so peli odlično, kar so navdušeno in odkrito zatrjevali med udeleženci tudi ljudje, ki o petju in glasbi kaj razumejo. Od prve do zadnje pesmi so ljudje z živahnim pritrdjevanjem spremljali dragoceno našo kulturno dobrino, našo narodno pesem, ki je postala last vsega slovenskega ljudstva ter dokaz naše povezanosti z narodno celoto. Med odmorom je predsednik Prosvetnega društva Gornji grad izrekel prisrčne pozdravne besede našim pevcem in izrazil veselje, da lahko izreče dobrodošlico gostom iz pokrajine, kjer je tekla zibelka slovenstva. Dejal je, da je obisk koroških slovenskih

Da ne boste pozabili:

Slovenski ples

bo v soboto, dne 10. januarja 1959!

pevcev izreden dogodek za Gornji grad. Podarili so našim pevcem spominska darila, ob tej priložnosti pa sta jih srčano pozdravili učenki Mira Kladnik in Marija Adamič. Za prisrčni sprejem je izrekel besede zahvale tajnik Slovenske prosvetne zveze Blaž Singer in dejal, da so prinesli pevci iz Koroške šopek naših pesmi v materinski besedi. Pesem je nesporen dokument domovinske pravice naše govornice na Koroškem, ki so jo prav v zadnjem času pričeli spet iztrebljati, predvsem iz obveznih šol. Naše pesmi nam ne morejo vzeti in prav vrsta uspešnih pevskih koncertov na Koroškem v zadnjih tednih je pokazala, da je globoko zasedrana v slovenskem ljudstvu.

V nedeljo dopoldne je deževalo na vse pretege, kakor da bi lilo iz škafa. Cilj naših pevcev so bile Luče, kjer je bil drugi koncert v dolini. Savinja je besnela srđito in se penila, grozeče je silila prestopiti bregove. Bil je vtis divje romantike, toda tudi občutek nemale zaskrbljenosti. Že v Gornjem gradu so novi znanci dvomili, če bo ob takem vremenu sploh kdo prišel na koncert v Lučah.

LUČE

Luče so prijetna vasica v prekrasni kotlini med Savinjo in Lučnico. Tudi Luče so miren letoviški kraj. Posebno značilnost jim dajejo lepi gozdovi, vodne žage in mlinci, travniki in pašniki. Tudi tukaj so doživeli naši pevci tople sprejem. Spet so bili med domačini učitelji, ki so se za koroške goste posebno zanimali. Upravitelj šole Ludovik Mošat, hkrati predsednik prosvetnega društva, učitelj in pevovodja Bernard Strmčnik, učitelj Janez Beninšek in učiteljica Pavla Sosmač, so se vidno potrudili, da je prišlo na koncert toliko ljudi kljub skrajno neugodnemu vremenu.

In zares, proti vsakemu pričakovanju je bila dvorana polna, kar je dalo našim pevcem znova poguma, da so z enakim zanosom in uspehom koncertirali tudi v Lučah. Občinstvo ni štedilo pri nobeni pesmi z gromkim pritrdjevanjem in ploskanjem. Za luško prosvetno društvo je naše pevce z lepim in smiselnim nagovorom pozdravil učitelj Strmčnik in poklonil spominsko darilo. V imenu SPZ se je zahvalil član odbora Lovro Potočnik in med

drugim dejal, da je bil že večer v Zgornjem gradu za nas vse lepo in vzpodbudno doživetje, tembolj pa je danes v tem deževju tolikšno zanimanje za naš obisk nad vse prijetno presenečenje. Vemo, da pozornost ne velja samo našim pevcem, temveč hkrati vsem koroškim Slovincem, kar nas krepi v borbi za ohranitev slovenske govornice na koroških tleh. Prav posebno pa smo tukaj lahko opazili, kako dragocen narodni delavec na najrazličnejših področjih je ljudski učitelj, ki živi in

Naši športniki so zborovali

V nedeljo, dne 14. decembra t. l., je bil v Celovcu občni zbor Slovenske fizikulture zveze. Zastopniki včlanjenih društev ter funkcionarji Zeze so podali svoja poročila o delu v pretekli športni sezoni. Spet se je pokazalo, da je glavni šport naše kmečke in delavske mladine še vedno smučarstvo.

Ravno ta panoga pa je pripravna, da se razvije v širino, hkrati pa da tudi možnost posameznim nadarjenim športnikom, da dosega lepe uspehe.

Zlasti razveseljivo je, da so posebno skakalci dosegli s smotrno vadbo in veliko požrtvovalnostjo nekaj pravih zavidljivih uspehov. Ugotovilo se je, da je članstvo naših društev razmeroma mlado in nas zaradi tega in posebno radi lanskoletnih uspehov lahko zavida marsikatero večje društvo.

Posamezni predstavniki društev so ugotovili, da so materialne žrtve naših tekmovalcev tako velike, kakor morda pri nobenem drugem društvu. Izdatki za smučarsko opremo, vožnje, prehrano itd. pomenijo za naše tekmovalce veliko odprave in reči moramo, da zahteva to udejstvovanje mnogo idealizma. Za napredek našega smučarstva in športa pa bi potrebovali nujno podporo in zato prosimo, da se kolikor mogoče tudi materialno podpre naša društva.

Po pregledu lanskega dela so si naši športniki začrtali program za zimo, ki bo, kakor upamo, kmalu dala možnosti za nastope. Tudi letos bo spet tradicionalno, sedaj že VI. mednarodno tekmovanje v

Iščem gospodinjstvo pomočnico, ki je zmožna, da samostojno vodi gospodinjstvo. Je lahko tudi starejša. — Ponudbe na upravo lista: Celovec, Gasometergasse 10.

čuti s prebivalstvom ter razume njihove težnje in hotenja. Pri nas, na žalost, pogrešamo takšnih učiteljev. Prisrčen sprejem naše koroške slovenske narodne pesmi tudi v tem lepem kraju Slovenije je za nas znova pobuda, da jo bomo gojili nenehno s še večjo vnemo kot doslej, ker je tudi neprecenljivo sredstvo pri prizadevanju za ohranitev slovenstva na Koroškem.

Naliv je ponehal, voda je naglo upadala in naša vozila so brzela proti Nazarju, kjer je bil predviden zadnji koncert ob tem gostovanju.

NAZARJE

Tudi v Nazarjah, prav tako lepem kraju z močno lesno-predelovalno industrijo, so bili naši zbori deležni prijetnega doživetja in nič manj iskrenega sprejema. Pozdravili so jih predsednik Prosvetnega društva Joško Napotnik, upravnik

BRALCE OBVEŠČAMO

da izide prihodnja številka našega lista spet redno v petek, dne 2. januarja 1959. Uredništvo

pošte Avgust Križnik in učitelj Vudušek. Vsem velja priznanje, da so za koncert vse najboljše pripravili.

V napolnjeni, prijetni in zelo akustični dvorani je zavalovila naša pesem. Peli so odlično, pevci sami so imeli občutek, da so navdušeni po uspehih prejšnjih koncertih prepevali v Nazarjah še za stopnjo boljše. Predstavniki Prosvetnega društva je spregovoril dobrodošlico slovenskim koroškim gostom, nakar se je tajnik Slovenske prosvetne zveze zahvalil za tolikšno zanimanje za našo pesem tudi v tem kraju in med drugim dejal: S pesmijo hranimo koroški Slovenci izročila svojih prednikov, hkrati pa spoštujemo kulturne stvaritve naroda sosedu. Iz tega spoštovanja si nečemo izposojati nemško govoreče mladine za naše prireditve, kakor se obratno dogaja. Držimo se načela: Tujega nečemo, svojega ne damo!

Turneja je bila zaključena. Kratko prisrčno slovo in nastopil je povratek v domače kraje. Na meji, to hočemo pibiti, so bili obmejni organi na obeh straneh korektni in vljudni. Našim pevcem pa bodo ostala doživetja v krajih in med prebivalstvom zgornje Savinjske doline v neizbrisno lepem spominu.

Primožu Maleju v spomin

Sele — Zgornji kot. Dne 7. decembra smo na selskem pokopališču položili k trajnemu počitku Jakobovega očeta Primoža Maleja iz Zgornjega kota. Pokojni je dosegel starost 82 let. Življenjska pot mu je bila trnjeva, po svojem značaju pa je bil vse življenje vder in odločen. Svoje življenjske naloge je zmagoval častno in pogumno. Razvit naraven čut za resnico in pravico mu je narekoval upor pravih selskih samorastnikov tudi proti najhujšemu nasilju, ki je prišlo nad naše ljudstvo. Pokojni je bil ponosen sin naših gora, ostal je vse življenje zvest svojemu ljudstvu in delavskemu razredu. Na svoji mali kmetiji ni pridelal dovolj kruha za številno družino, sam in pozneje s sinovi je šel kot drvar za služkom.

Ko je preplaval deželno nasilni nacizem, Primož Male ni klonil ter se je krivici uprl. Njegovi štirje sinovi, vzgojeni po njegovih smernicah, niso hoteli v nemško vojsko. Umaknili so se in leta 1941 vstopili v partizane ter se borili proti fašističnemu nasilju. Trije, Ludovik, Pavli in Janko so vojno sicer preživeli, toda so vsi trije invalidi. Sin Feliks pa je kot borec za svobodo padel leta 1942.

Tudi očeta in hčerko so geštapovci are-

tirali, pri čemer seve nikakor niso postopali vljudno. Žena se je tako prestrašila, da je padla v nezavest ter so jo morali prepeljati v bolnišnico. Vrnila se je, toda nikdar več ni bila zdrava in je kmalu po vojni umrla.

Kakor že povedano, je bil oče neustrašen in odločen človek. Kazalo je, da so se njega in njegovih bali, čeprav so natančno vedeli, da je imel zveze s sinovi partizani ter da je v njegovi hiši prenočil ter bil oskrbovan marsikateri borec. Mali gorski kmet in drvar je bil velik in neupogljiv, ko je šlo za visoke ideale človečnosti, za mir, demokracijo in svobodo.

Po vojni se je s svojimi vedno udeleževal naših sestankov in zborovanj. Prihajal je na vse občne zборе Zveze koroških partizanov; če pa se ni mogel udeležiti osebno, ga je zastopal eden izmed njegovih otrok. Organizacija je z njegovo smrtjo zgubila člana, ki je bil kljub visoki starosti še vedno aktiven.

Pokojnega Jakobovega očeta ne bomo pozabili, pomnili ga bodo še pozni rodovi, s spoštovanjem bodo njegovo ime izgovarjali bivši partizani in partizanske družine. Bodi mu domača zemljica lahka, žalujočim sinovom in hčerkam pa izreka-mo naše globoko sožalje.

KOLENDAR

Torek, 23. december: Viktorija
Sreda, 24. december: Adam in Eva
Četrtek, 25. december: Božič
Petek, 26. december: Štefan
Sobota, 27. december: Janez
Nedelja, 28. december: Nedolžni otroci
Ponedeljek, 29. december: Tomaž
Torek, 30. december: David
Sreda, 31. december: Silvester
Četrtek, 1. januar: Novo leto

SPOMENICA KOROŠKIH SLOVENCEV

AVSTRIJSKI ZVEZNI VLADI

V Rožu ima veleposestnik Maresch velika posestva. Kaj napravi gospodarski pritisk, je najbolj razvidno iz primera šolskega okoliša Za Vrhom. Tam je pridobil za odjavo od slovenskega pouka gozdar Marescheve uprave Kranewetter. Čeprav so tam za vzgojo pristojni pretežno Slovenci in otroci v predšolski starosti komaj govorijo kakšno nemško besedo, je bila odjava od slovenskega pouka v šoli izvedena stoddostno. To je razumljivo samo tako, da imajo tam vsi ljudje v najemu zemljišča od veleposestnika Marescha in so tudi kot delavci popolnoma v gospodarski odvisnosti. Ta primer je povzel celo socialistični dnevnik na Koroškem in je policija potem uvedla poizvedbe; vendar le z uspehom, da so bili ljudje še bolj ustrahovani. Ta primer je še toliko bolj značilen, ker je tamkajšnji šolski vodja stal pred problemom, kako poučevati otroke in je z utemeljitvijo, da mnogi odjavljeni otroci v nemškem učnem jeziku ne morejo slediti pouku, iskal pri šolski oblasti tozadevne smernice. Nedvomno je to značilen primer, kako »prostovoljnost« pri odjavi dejanske izgleda.

Takih primerov gospodarskega pritiska bi lahko navajali še in še. Je še mnogo primerov javnega vplivanja, medtem ko je bil prikriti pritisk še mnogo močnejši.

V tej zvezi naj ne ostane neomenjeno dejstvo, da so pri vseh teh akcijah sodelovali predvsem priseljenci, ki so se priselili na dvojezično ozemlje. Priseljenci so tudi v veliki meri funkcionarji prej omenjenih nemškonacionalnih organizacij. Tako n. pr. deluje v združenju staršev v Škocijanu v Podjuni sudetski Nemec Karl Hönk, bivši član NSDAP in SS ter osebni prijatelj Hitlerja, ki je med vojno napredoval do SS-Obersturmführerja; v Pliberku že omenjeni ing. Schick, v Ziljski Bistrici carinski višji revizor Leo Scharf in nadaljnji funkcionarji »Südmarke« Wilmann, Bodner in Fuchs, v Rožku pred dvema leti priseljeni sodnijski uradnik Steiner. Tudi tukaj lahko navedemo številna nadaljnja imena.

K temu je treba pripomniti, da se vse te organizacije oz. njihovi funkcionarji niti niso zavzemali za odjavo le nemško govorečih otrok, marveč jim je nasprotno že od vsega začetka šlo le za to, da bi za odjavo od dvojezičnega pouka pridobili gospodarsko odvisne Slovence, katerih narodna zavest zaradi tega ni izoblikovana. — Namen je jasen: Število slovenske manjšine naj bi bilo znižano tako, da bi bila izvedba člena 7 državne pogodbe za na južnem Koroškem še preostale slovenske »jezikovne otoke« brezpredmetna.

Na drugi strani pa je več kot ironija,

če je najbolj vnet nasprotnik dvojezičnega šolstva, OVP-jevski deželni poslanec in vladni svetnik dr. Wolfgang Mayrhofer, svoje lastne otroke po izvedeni odjavi spet prijavil k slovenskemu pouku. To je gotovo najzgovornejši dokaz za to, da so gesla o nekoristnosti slovenskega jezika pač samo gesla, ki zasledujejo politične cilje. V kolikor so prizadeti gospodje osebno, lastnim otrokom nočejo pritrpati koristi priučnega slovenskega jezika. Tem ljudem pač ne gre za obrambo nemško govorečih otrok pred slovenizacijo potom prišilnega pouka in tudi ne za demokratični rešitev, marveč jim gre edinole za to, da bi koroškim Slovencem vzeli njihovo lastnost in njihove pravice kot manjšine, pri čemer naj bi bila ta borba izbojevana na hrbtu mladine in celo otrok.

V teh okoliščinah govoriti o demokratični odločitvi, je res več kot zgrešeno. Otroci, ki niso bili odjavljeni, so, kakor je dokazano, skoraj izključno otroci več ali manj gospodarsko in socialno neodvisnih srednjih kmetov ter maloštevilnih obrtnikov in trgovcev slovenske narodnosti in zato to število nima nič opraviti s številčno močjo slovenske manjšine. Ta številka edino pove, koliko za vzgojo pristojnih na Koroškem je gospodarsko in socialno neodvisnih, da se lahko uprejo političnemu, gospodarskemu in psihološkemu pritisku.

Odločitev oz. odjave pa so nedemokratične tudi zgolj iz formalnih vzrokov. Odjave so šolarji lahko prinesli v šolo, ne da bi se lahko proučilo, če so za vzgojo pristojni dali svoje podpise res sami in brez pritiska in vplivanja. Znan je tudi primer iz Št. Jakoba v Rožu, kjer je bil gospodu ravnatelju ljudske šole zadnji dan cel paket takih odjav enostavno vržen v pošto predal. Nadalje so bile odjave izvedene brez vsake utemeljitve, prav tako rešitve prošelj za odjavo, zaradi česar je določilo v odloku, da glede prošelj odloča okrajna šolska oblast, bilo že vnaprej le farsa. Tudi nam ni znano, da bi bila šolska oblast katero koli odjavo zavrnila. Na ta način so bila brez vsake možnosti reklamacij odprta vrata nerednosti in raznim spletkam.

Z ozirom na ta dejstva je torej vsaj nestvarno, odjave od dvojezičnega pouka po odloku deželnega glavarja z dne 22. 9. 1958 označevati kot demokratično rešitev.

To najbolj dokazujejo v zadnjem času množiči se preklici odjav in ponovne prijave otrok k dvojezičnemu oz. slovenskemu pouku, ki prihajajo od ljudi, ki so šele naknadno spregledali temno igro nemško-nacionalnih krogov — dejstvo, ki je celo narekovalo potrebo po dveh novih odredbah deželnega šolskega sveta za Koroško.

dagoškim navodilom. Učitelj bi imel namreč zlasti po izvedbenem odloku dolžnost, da slovensko narečje uporablja izključno v namen germanizacije, ker je pri otrocih, ki so jih starši odjavili, pa nemškega jezika niso zmožni, pač obvezan, da le-te v njihovem lastnem narečju uči nemški jezik. Na drugi strani pa se učitelju hkrati daje navodilo, da na tablo ne sme napisati nobene slovenske besede in da se taka tudi v šolskem zvezku ne sme pojaviti. Temu nasprotno pa je bilo učiteljskim kandidatom pri obisku 5. letnika učiteljskega v Celovcu naloženo, da morajo vsako uro najskrbneje pripraviti v tako imenovani »urni sliki« in mora ta urna slika odgovarjati sliki na tabli in pozneje sliki v zvezku šolarja. Učitelj je torej s temi protislovnimi navodili postavljen pred dilemo, v kateri se pač ne more znajti.

Ne nazadnje opozarjamo na izvleček iz članka v »Kärntner Landeszeitung«, ki prav tako zavzema stališče k vprašanju dvojezične šole v pedagoškem smislu. (Priloga štev. 4.)

Bojazen, da bodo šolarji z ukinitvijo dvojezične šole razdeljeni v dva sovražna tabora, se je po odloku deželnega glavarja Koroške z dne 22. 9. 1958 že uresničila. Razdelitev šolskih razredov po narodnostnih vidikih je povzročila, da se kot n. pr. v Liburcu pri Pliberku ne samo otroci med seboj že zmerjajo z diskriminirajočimi očitki kot Srbi, Čuši, titoisti in podobno (te psovke se uporabljajo za otroke, ki niso bili odjavljeni), marveč je v drugih krajih prišlo do najhujših spopadov celo med odraslimi osebami. (Priloga štev. 26.)

Končno naj bo tudi tukaj ponovno opozorjeno na to, da so razni učitelji vzeli odlok z dne 22. 9. 1958 za povod in so v pedagoškem oziru vplivali na otroke in za vzgojo pristojne, da je bila odjava šolskih otrok izvedena v čim večjem številu. Tako so n. pr. v Vrbi ob Vrbskem je-

zeru učitelji svetovali staršem, naj otroke odjavijo, ker itak ni nobenega učitelja, ki bi bil zmožen slovenskega jezika. — V Bilčovsu n. pr. je učitelj Plankenauer Heinz izjavil, da bodo otroci, ki se od slovenskega pouka ne odjavijo, morali k slovenskemu pouku v Kotmarovas. Bilčovs je od Kotmare vasi oddaljen okoli 6 km in je torej hotel učitelj s to opazko doseči, da bi bilo čim več otrok odjavljenih. — Ne nazadnje bodi tudi tukaj opozorjeno na primer Za Vrhom. Tam obiskuje enorazredno šolo 17 otrok, od katerih je po uradni šolski statistiki iz leta 1956 samo 1 otrok zmožen nemškega jezika. Po odloku z dne 22. 9. 1958 pa so bili odjavljeni vsi otroci, tako da se mora celotni pouk izvajati v nemškem jeziku.

Da so take razmere tudi v pedagoškem oziru neznosne, je jasno. Učitelj mora končno obvladati 8 šolskih stopenj in to z otroci, ki v predpisanem učnem jeziku niso doma, pri čemer se sicer sme posluževati otroku lastnega narečja, medtem ko bodo na tabli in v zvezke napisane le otroku nerazumljive besede.

Vedno spet je bil s strani nepedagogov eden glavnih argumentov proti 2-jezični šoli, da se otroci v dvojezičnih šolah premalo naučijo nemškega jezika. Že iz izvedbenega odloka z dne 27. 10. 1958 pa se vidi neutemeljenost te trditve, ko namreč n. pr. od 4. šolske stopnje dalje namesto 4 oz. 3 tedenskih ur slovenščine niso bile, kakor bi bilo pričakovati, odrejane ure nemščine, marveč ena ura računstva in ena ura risanja, dočim je ostali čas lahko pouka prost.

Po vsem tem torej ni obstojal kakršen koli vzrok za spremembo razmer v pedagoškem oziru in opozarjamo na izjavo gospoda ministra za pouk dr. Drimmla v proračunski debati 1958, med katero je izjavil, da dvojezični pouk učnega uspeha v nobenem oziru ne omejuje.

Za zaključek ugotavljamo naslednje:

Slovensko oz. dvojezično ozemlje je bilo določeno s šolsko odredbo iz leta 1945, ki je kot veljaven zakon tvorila podlago za sestavo člena 7 državne pogodbe. V šolski odredbi zasidrana dvojezičnost naj bi bila z nadaljnjimi določili člena 7 razširjena tudi na druga življenjsko važna področja, da bi bil manjšini kot celoti zagotovljen obstoj.

Z odlokom deželnega glavarja Koroške z dne 22. 9. 1958 pa je bil de facto ustvarjen nov položaj, ki tega dejstva ne upošteva in posega v izvedbo določil člena 7 ne samo na šolskem marveč tudi na vseh drugih področjih.

Potek odjavne akcije je nedvoumno pokazal, da so si na Koroškem nemško-nacionalni elementi spet pridobili vodilno vlogo v manjšinski politiki in so proti manjšini ustvarili vzdušje, v katerem objektivnim dejstvom odgovarjajoča ugotovitev manjšine ni mogoča. Pri tem se je tudi pokazalo, da je celo upravni aparat prepreden z nemško-nacionalnimi elementi in zaradi tega nikakor ni primeren, da bi ugotovil dejansko stanje manjšine.

Ugotavljanje manjšine pa niti ni potrebno, ker sta bila pri sestavljanju člena 7 državne pogodbe moč in ozemlje manjšine točno znana vsem udeležencem. Če bi namreč glede tega obstojali kakršni koli dvomi, potem bi morala pristojna mesta na Dunaju in v Celovcu to navajati in uveljavljati že takrat. Tako pa se je avstrijska delegacija takrat izrecno sklicevala na obstoječo odredbo o dvojezičnem šolstvu in jo prikazovala kot vzorno. Skoraj ni verjeti, da bi bila avstrijska vlada prevzela obveznosti, katerih vsebine in obsega ne bi točno poznala. Zaradi tega pa odlok deželnega glavarja z dne 22. 9. 1958 ne pomeni nič drugega kot ukrep, ki stremlja za tem, da bi z državno pogodbo prevzete obveznosti napram manjšini zožili ali celo odstranili, ko manjšino z razcepitvijo na Slovence in Windische umetno decimira. Zato izrecno ugovarjamo proti tej znanstveno nevdržni, od strankarske politike vnešeni cepitvi slovensko govo-

rečega prebivalstva južne Koroške v nacionalne Slovence in Windische, pri čemer se prvi istovetijo s sovražniki države, zadnji pa z domovini zvestimi. Mnenja smo, da se zvestoba do Avstrije ne more identificirati s čim hitrejšim ponemčenjem.

Zdaj pa zahtevajo sedanje nevzdržne in nezakonite razmere čim prejšnjo porabno dokončno zakonito ureditev celotnega člena 7 državne pogodbe. Le-ta pa tako dolgo ni mogoča, dokler se pri rešitvi vztraja pri od nemško-nacionalnih krogov na Koroškem propagirani skrajno individualistični nacionalni teoriji, ki, kakor zgoraj obrazloženo, vključuje tudi možnost uporabe nasilnih metod in pušča vendar vsa objektivna znamenja, ter se dopušča delovanje prej imenovanih organizacij proti lastnosti in pravicam slovenske manjšine. V tej zvezi izrecno opozarjamo na stališče tirolske deželne vlade k zakonu o ugotavljanju manjšine, ki tudi poudarja važnost in pomen objektivnih znamenj. (Glej priloga štev. 23.)

Za zopetno vzpostavitev v državni pogodbi vsebovanega pravnega in stvarnega položaja smatramo za nujne naslednje ukrepe:

1. Člen 7 avstrijske državne pogodbe tvori, kakor je bilo iznešeno uvodoma, eno celoto in mora biti v enem izveden oz. uresničen.

2. Protustavni odlok deželnega glavarja Koroške z dne 22. 9. 1958 in izvedbeni odlok z dne 27. 10. 1958 je treba razveljaviti, dvojezični pouk po odredbi iz leta 1945 pa načelno ohraniti, pri čemer opozarjamo na naše predloge, izražene v vlogi z dne 20. 1. 1958 na predsednika državnega zbora dr. Felixa Hurdesa.

V prepričanju, da je zadovoljivo rešitev vseh manjšinskih vprašanj mogoče doseči samo ob sodelovanju s prizadeto manjšino, kot zastopstvo slovenske manjšine na Koroškem ponovno izražamo našo pripravljenost, da hočemo lojalno sodelovati pri realizaciji člena 7 državne pogodbe.

Pedagoška stran odloka z dne 22. 9. 1958

Z odlokom deželnega glavarja Koroške z dne 22. 9. 1958 so bili starši južne Koroške pozvani na »svobodno in prostovoljno« odločitev; na drugi strani je bil na iste starše s strani upravnih oblasti in tudi z gospodarske strani izveden najhujši pritisk, da bi dosegli čim višje število odjav. Čeprav le s pomočjo pritiska s strani raznih upravnih organov in gospodarskih krogov, so okrajna glavarstva v svoji lastnosti kot okrajni šolski sveti le-te vzela na znanje in tudi odjave same rešila z odloki.

Izvedbeni odlok, ki ga je deželni glavar Koroške na podlagi odloka z dne 22. 9. 1958 izdal dne 27. 10. 1958, skuša zdaj upoštevati novi položaj, v resnici pa ustvarja nebroj šolskih tip in predstavlja torej vsako šolsko področje unikum zase. Poleg tega se iz izvedbenega odloka z dne 27. 10. 1958 nedvomno kaže dejstvo, da so bili odjavljeni tudi mnogi otroci, ki nemški jezik ali sploh ne ali pa samo zelo pomanjkljivo obvladajo. Že samo s tem so ovržene tudi časopisne trditve, da manjšina pošiljuje večino, ker si v takem primeru ni mogoče misliti, da bi bili odjav-

ljeni otroci, ki nemškemu pouku ne morejo slediti. (Pril. štev. 30.)

V točki 3 izvedbenega odloka z dne 27. 10. 1958 je rečeno, da je otroke, ki nemščine niso zmožni ali jo le pomanjkljivo obvladajo, treba poučevati v otroku lastnem narečju, da se otroci naučijo nemškega jezika in učne snovi. Iz tega je že razvidno, da bi hoteli, da bi slovenščina enostavno le kot sredstvo služila namen, na drugi strani pa »otroka« nočejo imenovati pri pravem imenu. Osramočeno so namreč opustili, v odloku samem povedati, da je otroke, ki nemškemu pouku ne morejo slediti, treba poučevati v slovenskem narečju, da se naučijo nemškega jezika in predpisane učne snovi. Po vsem tem naj bi bil torej učitelj zmožen umetniti, v nemškem jeziku poučevati otroke, ki tega jezika sploh še niso zmožni. Že samo iz tega je razvidno, da so odjave v protislovju z jezikovnimi razmerami na južnem Koroškem.

Če hočemo torej načeti pedagoško stran odloka z dne 22. 9. 1958 oz. izvedbenega odloka z dne 27. 10. 1958, moramo ugotoviti, da izvedbeni odlok deželnega šolskega sveta za Koroško nasprotuje vsem pe-

Was geht in Südkärnten vor sich?

DR. ERICH KÖRNER

In Österreich wurde ein Schritt getan, der weder dem Sinn der Menschenrechtsdeklaration noch den guten Traditionen unseres Staates entspricht: Mit Erlass vom 22. September 1958, dessen Verfassungswidrigkeit ausser Zweifel steht, hat der Landeshauptmann von Kärnten, dem jahrelangen Druck unbelehrbarer deutschnationaler Kreise nachgebend, die vorbildliche Verordnung aus dem Jahre 1945 über das zweisprachige Schulwesen in Südkärnten ihres obligatorischen Charakters entkleidet. Unsere slowenischen Mitbürger in Kärnten wurden dadurch ihres wirksamsten Schutzes vor einer weiteren Assimilierung beraubt.

Da die tatsächlichen politischen, rechtlichen und geschichtlichen Gegebenheiten im gemischtsprachigen Kärntner Unterland den meisten Nichtkärntnern so gut wie unbekannt sind, der genannte Erlass ferner auf den ersten Blick als eine echt demokratische und liberale Lösung erscheinen mag bzw. von den deutschnationalen Aktivisten und der von ihnen beeinflussten Presse als solche hingestellt wird, ist es wohl Aufgabe unserer Liga, für die Wahrheit und für das Recht der slowenischen Volksgruppe einzutreten. Wir glauben jedoch, mit dieser Haltung unserem Vaterlande mehr zu dienen als jene deutschnationalen Kreise, die 1938 zwar Südtirol offen preisgaben, heute aber die lautesten Schreier für dessen Autonomierechte sind, es aber gleichzeitig entrüstet ablehnen, dass nach dem bewährten Vorbild gemischtsprachiger Schweizer Kantone auch die österreichischen Kinder in Südkärnten die zweite Landessprache erlernen sollen.

Die Schulsprachenverordnung vom 3. Oktober 1945

Unter dem Eindruck der damals noch sichtbaren Verbrechen der deutschen Besatzungsmacht bzw. des Naziregimes im Hinblick auf die neuerlichen jugoslawischen Gebietsforderungen und in der ehrlichen Absicht, den seit 1848 in Kärnten in wechselnder Stärke vor sich gehenden Volkstumskampf endlich zu neutralisieren, hatte die Kärntner Landesregierung einstimmig verordnet, dass in den 107 Volks- und 9 Hauptschulen des gemischtsprachigen Unterlandes (62 Gemeinden in den Verwaltungsbezirken Völkermarkt, Klagenfurt-Land, Villach-Land und Hermagor) der Schulunterricht nunmehr in folgender Weise zu erfolgen habe:

„Der Unterricht wird in den ersten drei Schulstufen grundsätzlich in der Muttersprache des Kindes erteilt, doch wird die zweite Landessprache auch schon vom Schulbeginn an in mindestens sechs Wochenstunden gepflegt. Auf der vierten Schulstufe erfolgt der Übergang zur deutschen Unterrichtssprache, die nun bis zum Schluss der Schulpflicht verbleibt. Daneben werden auf der vierten Schulstufe vier und weiterhin drei Wochenstunden in slowenischer Sprache gegeben. Der Religionsunterricht ist ausschließlich in der Muttersprache des Kindes zu erteilen. Auf den ersten drei Schulstufen wird der Gesamtunterricht zur Hälfte in deutscher und slowenischer Sprache erteilt. Hier sind zum Sprachunterricht auch der Sachunterricht, Lesen und Schreiben zu zählen.“

Abgesehen vom staatspolitischen Wert eines gemeinsamen Schulbesuches der österreichischen und der slowenischen Jugend bot der zweisprachige Unterricht den Slowenen den Vorteil, ausser der Pflege der Muttersprache auch die für ein berufliches Fortkommen benötigte deutsche Staatssprache ausreichend zu erlernen, während für die österreichischen Kinder mit der Erlernung der slowenischen Sprache das Fundament gelegt wurde, auf dem sie später das Studium einer slowenischen Weltsprache aufbauen können.

Tatsächlich wurde die Nützlichkeit und Vorbildlichkeit dieser Regelung anfangs auch allseits anerkannt. Noch während der Staatsvertragsverhandlungen hatte der österreichische Aussenminister Dr. Gruber am 28. April 1949 in London wortwörtlich erklärt: »Durch die mustergültige Einrichtung der zweisprachigen Schulen wird der deutschsprechenden Bevölkerung auferlegt, die slowenische Sprache zu lernen, damit auch in dieser Sprache ein breiteres Verständnis im Lande ermöglicht werde.« Die Schulsprachenverordnung hat schliesslich die Entscheidung

der vier alliierten Mächte vom 19. Juni 1949 über die Unversehrtheit der österreichischen Grenzen sicher nicht unwesentlich beeinflusst!

Deutschnationales Störfeuer

Die Deutschnationalen, jene kleine aber dafür um so einflussreichere Schicht österreichischer Intellektueller, die sich volksmässig nicht als Österreicher, sondern als »Deutsche« fühlen, waren nach dem Zusammenbruch ihres »1000jährigen Reiches« froh, wenn sie für die Untaten der Nazi — für die sie zumindest eine geistige Mitverantwortung traf — nicht zur Rechenschaft gezogen wurden, und verhielten sich daher anfangs auch in Kärnten ruhig und abwartend.

Diese Zurückhaltung änderte sich 1949, als ihnen im »V. d. U.« (heute: »F. P. O.«) eine politische und in den wieder zugelassenen diversen Schul-, Schutz-, Turn- und Akademikervereinen eine kulturelle Plattform bewilligt worden war. Mit einer Aktivität, die fürwahr einer besseren Sache würdig gewesen wäre, begannen diese unverantwortlichen Kreise auch in Kärnten wieder, systematisch die Atmosphäre zu vergiften, indem sie — die während ihres Regimes die menschliche Freiheit und Würde stets nur mit Füßen getreten hatten — von »Vergewaltigung der deutschen Mehrheit«, von »drohender Slawisierung Südkärntens« und von der »Missachtung des heiligen Elternrechtes« zu schwätzen begannen. Statt aber diesen ewigen Störenfrieden von Anfang an den Mund zu verbieten, hat unsere Republik — in der scheinbar jedes Problem nur vom wahlopportunistischen Standpunkt aus behandelt werden kann — dieses Treiben aus einer falsch verstandenen demokratischen Gesinnung heraus leider geduldet.

Am 14. Februar 1951 stellten V. d. U.-Abgeordnete bereits im Nationalrat den Antrag, der Unterrichtsminister möge die Schulsprachenverordnung als »nicht ordnungsgemäss erlassen« (!) aufheben und über die Zulassung des Slowenischen als Unterrichtssprache »Elternbefragungen« durchführen. Damit setzte ein langjähriges Tauziehen zwischen den politischen Parteien, zwischen Bund und Land, zwischen deutschnationalen, österreichischen und slowenischen Standpunkten um eine »allen Teilen gerecht werdende Neuregelung« ein. Eine solche

kann es naturgemäss aber niemals geben, denn entweder respektiert ein Staat die Rechte seiner mitbewohnenden Volksgruppen, dann wird das Staatsvolk stets gewisse Opfer bringen müssen, oder seine Volksgruppenpolitik entbehrt des ehrlichen Willens.

Die Deutschnationalen sorgten durch eine geschickte Organisation von zahlreichen »Protestversammlungen«, Elterndelegationen, Schulstreiks usw., dass Südkärnten nicht mehr zur Ruhe kommen konnte. War es nach dem glücklichen Ausgang der Volksabstimmung von 1920, bei der bekanntlich die 59%ige Mehrheit für Österreich nur mit Hilfe slowenischer Stimmen erreicht werden konnte, der »landfremde, grosserbische Imperialismus«, der unsere slowenischen Mitbürger von einer kulturellen Verbindung mit ihren Volksgenossen südlich der Karawanken abhalten sollte, wurde nunmehr vom »gottlosen, bauernfeindlichen Tito-Kommunismus« gewarnt, obwohl die Kirchen in Krainburg nachweislich voller sind als etwa die von Villach! Die Kärntner Slowenen, zu einem Teil des jahrzehntelangen Volkstumskampfes müde und daher assimilierungswillig geworden, zum anderen Teil in verschiedene politische bzw. weltanschauliche Lager gespalten, waren in diesem ungleichen Kampf praktisch auf sich allein gestellt...

In Kärnten aber nahmen die von den deutschnationalen Hintermännern gelenkten unwürdigen »Protestaktionen« gegen die zweisprachige Schule immer grösseren Umfang an. Ja, es ist unwürdig und unverantwortlich und spricht allen Ideen von Völkerverständigung, vereinigt Europa und österreichischer Donaumission Hohn, wenn österreichische Kärntner protestieren, weil sie auch die Sprache ihres eigenen slowenischen Nachbarn, dessen Vorfahren schon zweihundert Jahre vor unseren bajuvarischen Vorfahren im Lande sassen, erlernen sollen!

Trotz der deutschnationalen Einschüchterungsversuche ergab die Volkszählung des Jahres 1951 immerhin noch 42.095 Kärntner, die offen angaben, die slowenische (windische) Sprache als alleinige oder wahlweise Umgangssprache zu benutzen. Da ein Teil der Kärntner Slowenen erfahrungsgemäss ein offenes Volksbekenntnis scheut, wird man die heutige

Stärke dieser Volksgruppe wohl mit rund 50.000 Köpfen anzunehmen haben.

Der Schulsprachenlerlaß vom 22. September 1958

Obwohl zu Änderungen auf dem Gebiete des gültigen Minderheiten(Volksgruppen)rechts nach unserer Verfassung ausschliesslich der Bund zuständig ist, hat der Landeshauptmann von Kärnten dem jahrelangen, zuletzt zu immer unverschämteren Drohungen gesteigerten Druck der FPÖ und des deutschnationalen Flügels der ÖVP nachgebend, nunmehr den Eltern das Recht zugestanden, um eine Befreiung ihrer Kinder vom zweisprachigen Unterricht anzusuchen.

83% der betroffenen Eltern im gemischtsprachigen Gebiet haben von diesem Recht — nach glaubhaften Pressemeldungen nicht immer frei und unbeeinflusst — Gebrauch gemacht. Die volksbewussten Slowenen fühlten sich mit Recht vor den Kopf gestossen. Jugoslawien hat, wie zu erwarten gewesen, am 4. Oktober 1958 durch seinen Wiener Botschafter Protest eingelegt. Die deutschnationalen Zeitungen, denen ihr Sieg in den Kopf gestiegen war, aber verkündeten: »Kärntner Schulkampf hat nur Waffenstillstand!« und »Erste Bresche, Kampf geht weiter!«. Die italienische Presse zeigte die Inkonsistenz der österreichischen Haltung in Minderheitenfragen auf. Alles in allem: Ein unglückseliger Erlass, der niemandem zu befriedigen vermag und nur neue Auseinandersetzungen heraufbeschwört, zusätzlich aber dem internationalen Ansehen Österreichs schweren Schaden zugefügt hat.

Der einzig mögliche Ausweg

Es gibt nur einen Weg aus dem derzeitigen Dilemma, der ist die ehestmögliche Verabschiedung eines einheitlichen Volksgruppen — Schutzgesetzes, das auf alle mitbewohnenden Volksgruppen, also auch die burgenländischen Kroaten, Madjaren und Zigeuner, auf die Wiener Tschechen und eventuell auch auf die zionistischen Juden gleicherweise anwendbar ist...

Bis zur parlamentarischen Verabschiedung des neuen Gesetzes aber sollte der Zustand aufrecht bleiben bzw. wiederhergestellt werden, wie er am 15. Mai 1955, also zur Zeit der Unterzeichnung des Österreichischen Staatsvertrages, bestanden hat...

»Das Menschenrecht«

Offizielles Organ der Österr. Liga für Menschenrechte

Kärnten braucht einen Schulkompromiss

MAX NEUGEBAUER

Solange man die Südkärntner in Ruhe liess, war Frieden. Den ersten Streit trugen die nationalen Schutzvereine hinein. Aber zu Ende des ersten Krieges, als man Österreich in einen Bundesstaat der Nationen umbauen wollte, erklärten sich die Kärntner Slowenen für Kärnten. Dann kamen die Jugoslawen, besetzten einen Teil Kärntens und wollten dieses Stück Land annectieren.

Die Volksabstimmung entschied zugunsten Kärntens. Unter den 22.000 Stimmen, die sich für Kärnten entschieden, waren mehr als 10.000 slowenische Stimmen. Ohne diese Slowenen wäre Kärnten geteilt worden. Die zweite grosse Störung trug Deutschland hinein, als es im Jahre 1938 Österreich besetzte und die slowenische Sprache in Schule und Amt nicht zuließ. Die Nationalsozialisten schickten

Die Unterrichtsarbeit war gefährdet

Solange die Südgrenze strittig war, ging alles gut. Nachdem Jugoslawien 1949 die Grenze anerkannt hatte, begannen die Kämpfe der wieder in Aktion getretenen nationalen Kreise gegen diese »Zwangsverordnung«. Sie steigerten sich nach der Unterzeichnung des Staatsvertrages, und heuer kam es zu Schulstreiks und Schulstreikdrohungen. Sollte die gesamte Unterrichtsarbeit nicht erliegen, dann musste etwas geschehen. Der Nationalrat arbeitete an einem Gesetz über die Minderheitsschulen in Kärnten. Ende Mai kam es in einem Verhandlungskomitee, dem in der Hauptsache Kärntner angehörten, zu einem Abschluss. Der etwas modifizierte Vorschlag der Sozialisten wurde angenommen. Die Verhandler hatten aber die Rechnung ohne den Wirt gemacht; der Minister Graf war vor allem dagegen und

zwar junge Männer slowenischer Abkunft an die Front, aber sie nahmen Hunderten von Bauern ihren Besitz weg und brachten sie samt ihren Familien nach Deutschland. Gesuche um Rücksiedlung wurden mit dem Hinweis abgelehnt, dass sie sich als Slowenen bekannt hätten. Im Jahre 1945 besetzten Engländer und jugoslawische Partisanen Südkärnten. Den Engländern gelang es, die Partisanen über die Grenze zu schieben. Die Slowenen in Kärnten wollten bei Kärnten bleiben. Viel trug die Schulverordnung hierzu bei, nach der in einem räumlich festgelegten Gebiet zweisprachige Schulen errichtet wurden, in denen die deutschen Kinder Slowenisch, die slowenischen Kinder Deutsch lernten. Das sollte der Weg sein, um beide in den zwei Kriegen so tief verwundeten Völker wieder zusammenzuführen.

mit ihm die Führung der ÖVP.

Das alles ist die Vorgeschichte zum Abmeldeerlass des Kärntner Landeshauptmannes im September. Und nun meldeten sich die Deutschen, ja sogar Slowenen vom slowenischen Unterricht ab. Es war keine Volksabstimmung, aber eine Entscheidung inmitten einer Zeit der aufgewühlten Leidenschaften.

Für die Wiedereinführung der utraquistischen Schule

Was soll nun geschehen? Die Bestimmungen des Staatsvertrages über slowenischen Unterricht müssen durchgeführt werden. Die Slowenen selbst wollen keine rein slowenischen Schulen, ihre Kinder sollen die Hochform ihrer Muttersprache und Deutsch lernen. Da es kaum noch gemischte Schulen geben wird, weil die

deutschen Kinder abgemeldet sind, ist das eine Illusion geworden. Man müsste dennoch in einem Gesetz diese gemischten Schulen weiter beibehalten, weil ja mit der Ruhe auch die Vernunft wiederkehren wird und dann manche der Eltern einsehen werden, dass die Erlernung des Slowenischen kein Nachteil ist.

Neben diesen Schulen sollte man versuchen, die von 1891 bis 1938 bestandenen utraquistischen Schulen wieder einzuführen. Allerdings müsste man sie reformieren. In diesen Schulen spricht der Lehrer beide Sprachen und führt die Kinder slowenischer Umgangssprache allmählich zum Deutschen. Die deutschen Kinder lernen nicht Slowenisch. Slowenisch existiert aber auch als Fremdsprache, und zwar als Freigegenstand. Die Slowenen waren mit diesen Schulen anfänglich zufrieden. Später fanden sie, dass die Lehrer schlecht Slowenisch sprachen und das Slowenische als Fremdsprache vernachlässigten. Die Schulen dienten ihrer Meinung nach der Germanisierung. Diese Mängel liessen sich alle beheben. Die Schule brauchte nicht nur ein Jahr, sondern könnte länger utraquistisch geführt werden. An gut Slowenisch sprechenden Lehrern wird es heute nicht fehlen, und da wir verpflichtet sind, eine slowenische Abteilung der Schulaufsicht einzurichten, könnte ein slowenischer Schulinspektor die Aufsicht über diese Schule führen, und dies würde genügen, um jede Tendenz der Germanisierung zu verhindern.

Das Schulproblem in Kärnten muss unter dem Leitgedanken gelöst werden, wie führe ich die Bevölkerung zusammen, und nicht, wie schaffe ich eine Kluft, die sich durch alle Dörfer zieht.

»Heute«, 6. 12. 1958

Nevarne neonacistične blodnje

V neki nemški knjižni založbi je izšla knjiga »Die deutschen Trümpfe« (Nemški aduti). Avtor Johannes F. Barnick v nemškem publicističnem svetu ni neznan. V knjigi je govora o zopetni združitvi vseh Nemcev. Zapisano je med drugim, da se Nemčija načelno ne sme zadovoljiti z nobenim drugim ciljem, kakor s ponovno združitvijo vsega nemškega kulturnega telesa. Združenje celotnega nemškega kulturnega področja pa ne obsega samo združitve Zahodne in Vzhodne Nemčije, nikakor ne, nova združitve naj bi obsegala tudi Avstrijo, Češko in Moravsko, Vzhodno Prusko, Šlezijo, dele Švice in severne Italije.

To naj bi bil četrti »rajh«, ki bi nastal s tretjo svetovno vojno. V knjigi pravi, da je tretja svetovna vojna kljub nepreglednim posledicam vsekakor edino verjetna pot k rešitvi vprašanja nemške združitve.

Ideje novoporajajočega se nacizma! V knjigi na primer ocenjuje Barnick Nemce tako, da je zanje služba z orožjem v četi, kakor sprostitev na zemlji in sprostitev iz osebne osamelosti, nekako povratek v prvotnost. Največji ideal Nemca naj bi bil torej militarizem in za to vrsto Nemcev masovni grob najbolj zaželjeno družabno društvo, ki bi jih sprostilo osebne osamelosti. Dalje se bere v knjigi, da mora Nemčija ne glede na to, kaj bi se dogajalo okoli nje in tudi potem, neustrašeno storiti svojo dolžnost. Vojskovati se mora še enkrat pogumno disciplinirano, kakor se je znala že od nekdaj boriti, tokrat pa se naj bori predvsem na pravi strani.

Za sanje Barnicka in na žalost mnogih njegovih sovrstnikov, danes tudi še v Nemčiji ni dozorelo razpoloženje tako daleč, da bi drevesa novega nemškega imperializma rasla v nebo. Doslej ima Nemčija še državno obliko, ki ni pripravna za nacistično renesanso. Psi, ki hočejo večno živeti, (znana je epizoda iz prve svetovne vojne, ko je oficir, ki je silil vojaške v zelo brezizgledno in tvegano akcijo in so se le-ti uprli, dejal: »Hunde, wollt ihr ewig leben«) so danes organizirani ter imajo celo volilno pravico. Ta uredba bi se morala po Barnicku spremeniti ter preorganizirati v avtoritarni sistem. Novi sistem naj bi brezobzirno izpodrinil vse druge življenjske interese v korist oboroževanja. Zahteva ukinitve demokracije, odpravo splošne volilne pravice, izključitev enakopravnosti žena, odpravo svobode, ustanovitve moških domov in združenje mož v vojaške horde.

Ko bo v Nemčiji tako, se bo po mnenju avtorja lahko izigral naslednji nemški adut po zgledu Hitlerja. Zahodna Nemčija naj se zavzame za razcefrano celoto. Najti mora razpoloženje za rešitev velikih vprašanj, kakor tudi nov »bojni klic«

za širine Vzhoda. Po Barnickovem mnenju bi se vse sosedne države Sovjetske zveze udeležile vojne proti njej in samoumevno vse zahodne države. Tega pa niti ne bi bilo treba, ker bi po njegovem mnenju v borbi na življenje in smrt s Sovjetsko zvezo obračunala Zahodna Nemčija sama, to se pravi, da bi psi raztrgali medveda že prej, preden bi lovci prišli do strele.

Zapisal je sicer, da ima vojni pohod na Vzhod svoje nevarnosti ter je tudi ta adut opisal, ko govori o dimastem gramozu razvalin in lobanj, nepokopanih gnijočih mrljih, umirajočih brez tolažbe in pohabljenih brez postrežbe, iz vseh kon-

cev in krajev pa bi lezle stare vojne posledice: lakota in bolezni. Obe pretekli svetovni vojni nista dosegli vizij teh grozot. Bojne poljane se bodo razširile in še več velemest bo razdejanih in upepeljenih, milijonska številka usmrčenih bo grozotno narasla. Kljub temu pa smatra Barnick tretjo svetovno vojno za edino primerno pot za združitve vseh Nemcev, treba je ustvariti le pogoje in razpoloženje za to.

V blodni domišljiji so nemški jezdec spet na pohodu na Vzhod, ni jih spametoval Stalingrad z vsemi grozotami prestanega, umiranja in poraza »nepremagljive« Hitlerjeve vojske. Zastava vsega nemškega kulturnega področja naj veje v jutra-

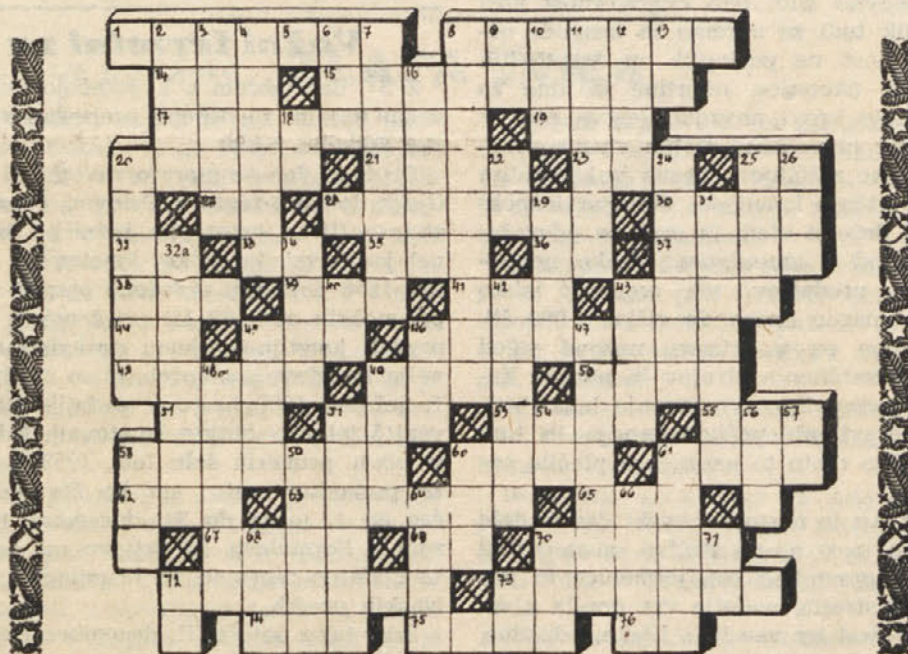
Nagradna križanka za praznike

Vodoravno: 1. obdan z oklepi, 8. nabavljam za denar, 14. glavno mesto evropske države, 15. zaščiten, 17. ptič, 19. po dva in dva, 20. dotiki, 21. ima velike oči, 23. medikament, 25. okrajšana vprašalnica, 27. kratka za kalij, 28. samoveznica, 30. znamka avtomobilov, 32. arabski žrebec, 33. njemu (krajša oblika), 35. žensko ime, 36. italijanska tovarna avtomobilov, 37. dolgo časovno obdobje, 38. prometno sredstvo, 39. zgođen, 41. del tkanine, 43. rešeto, 44. iv, 45. ptič, 46. bazotvorne snovi, 48. malikovelec, 49. ime znane nemške filmske igralke (Schneider), 50. mejno gorovje med Evropo in Azijo, 51. nemška reka, 52. vzročni veznik, 53. pršlov na vprašanje kje?, 55. električno nabit delec, 58. lov na kite, 60. psu podobna zver, 61. krajevni pršlov, 62. živalice, ki se rade za držujejo v laseh, 63. orač (stara oblika), 65. ko (nemško), 67. up, tudi žensko ime, 69. sosedni črki, 70. prav tako, 72. naselbine, 73. se vrača, 74. žensko ime, 75. blagajna, 76. kratka za evropsko državo.

Navpično: 2. obred, pri katerem dobi novorojenček ime, 3. pesnik lirskih pesmi, 4. devam v omako, 6. EZO, 7. utrudljiv, 8.

potovalna skupina v pušavi (3. skl. množ.), 9. UR, 10. pravoslavni duhovnik, 11. upe-ljujem, 12. spomladansko žito, 13. števnik, 16. se jokam, 18. veznik, 20. proslavljam, 22. kazalni zaimek, 24. področje med gorami, 25. glej 37. vodor., 26. vrsta zemlje, 29. športna stava, 31. domača žival, 32a. sodrug, prijatelj, 34. čarobna sila, 40. igralna karta, 42. moško ime (je ovčice pasel), 43. mlečni izdelek (množina), 45. filmska dvorana, 46. iglavec, 47. ognjeniki, 48a. letni pridelek, 49. ubožica, 52. morska žival, graditeljica otokov, 54. staroslovanska pijača, 56. vzvišena lirska pesnitev, 57. nikalnica, 58. boter, 59. vrsta suka, 60. naselje, 61. moško ime, tudi najvišja nagrada v filmski umetnosti, 64. ozek pas tkanine, 66. domač izraz za Italijane, 68. množina od besede pod 40. navp., 70. obdobje, 71. vzklík, 72. nikalnica, 73. nemška označba za konjsko silo.

Za reševalce, ki bodo vpslali pravilne rešitve, imamo pripravljene tri lepe knjižne nagrade. Rešitve je treba poslati do 5. januarja na naslov: Uredništvo »Slovenski vestnik«, Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10/I.

Kje ste, Lamutovi?

12 Anton Ingolič

»O veselju in smehu mi ne govoril! Za človeka, ki je...«

»Govorim o žalostnih, o resnih pesmih,« sem pohitel. »Koliko si jih zložil! Tisto o Čepinovem očetu, najstarejšem podloškem rudarju, še vedno poznajo. Ni treba, da pesem poješ, lahko jo tudi samo poveš, deklamiraš, kakor smo rekli v šoli.« Da bi bil še bolj prepričljiv, sem stopil sredo sobe, ki jo je razsvetljevala mrliška leščerba z mize, počakal, da so se mi umirile noge, se priklonil obema Amonoma, od katerih me je stari gledal začuden, mladi pa radovedno, in začel: »Memento mori!« Malo sem se zazibal, vendar sem se obdržal na nogah in nadaljeval nekoliko tiše: »Dolgost življenja našega je kratka...«

Rad sem deklamiral. Učiteljica mi je vsaj v tem priznala prvenstvo. Hodil sem dol v Podmenikov gozd, včasih splezal tudi na češnje za kočjo in deklamiral, da me je bilo slišati na sosednje griče.

»Marko, še katero!« je zaprosil Amon, ko sem utihnil.

Se eno pesem sem zdeklamiral, potem sem imel tako suha usta, da mi je prav prišlo botrovo povabilo.

»Pij, nisi trobenta, a še vanjo je treba včasih natočiti vode.«

Dva kozarca po vrsti smo zvrnili, potem je vzkliknil Amon, kakor da ga je obšlo spoznanje: »Res, odrekel sem se citranju in petju, zlaganju pesmi pa se nisem odrekel.«

»Zložil pesem o naši stavki!« sem zaprosil.

»Bom poizkusil,« se je nazadnje vdal. »Štiri leta se nisem ukvarjal s tem.«

»Se prej pa boš zložil, Tonč, pesmico meni, nagrobno pesmico!« je zahlipal boter, ki se ga je pošteno nalezal.

»Že spet začnate?«

In vendar je bilo res, kar je boter govoril tisto noč: nisem se še dodobra drugi dan naspal, ko je prišel nekdo iz Podloga in povedal, da je umrl stari Amon, njegovega sina pa je zadela pravična kazen: prvi grob, ki ga bo skopal, bo grob njegovega očeta.

Nekaj dni po pogrebu svojega očeta je moral Amon spet vzeti lopato v roke. Če ni mogel vedeti, da bo prvi grob za očeta, si je mogel še manj misliti, da bo drugi grob za Petra Možiča, drugega Milikinega moža.

Drugi njen mož je bil namreč pomožni delavec v mizarski delavnici. Ko je Družba razglasila, da bo vsakdo odpuščen,

kdor se v osmih dneh ne javi na delo, mu je srce padlo v hlače. Seveda ga niso pustili v mizarsko delavnico, marveč so ga poslali naravnost v jamo. Tam pa ga je ubilo.

Z Možičevo smrtjo je bilo v rudniku konec dela. Od nerudarjev ni bilo že prvi dan po nesreči nikogar pred šaht, naslednji dan pa so izostali rudarji — stavkokaži in slednjič so se odpeljali še Hrvati.

Kolonija je spet oživila.

»Dvanajst nezgod, od teh ena smrtna, premoga pa niso nakopali toliko kot mi v enem šihu.«

»Če so pametni, bodo popustili.«

»Pametni so že, samo da imajo drugačno pamet kot mi.«

»Tudi računajo drugače.«

»Se malo stisnimo pasove in sami bodo prosili za razgovore.«

Tiste dni smo dobili pismo tete Jere iz Westfalije. Tolikokrat sem ga moral prebrati materi, da se mi je vtisnilo trdno v spomin. Glasilo se je takole:

Ljubi moji!

Očeta ni več. Še na pogreb nisem mogla. Zadnjič sem jih videla tisti dan, ko sva prišla z Ivanom na Strmec po slovo. Koliko let je že preteklo od tedaj! Jeseni jih bo deset! Računala sva, da bova po vojni prišla pogledat domov, človeku je hudo na tujem. Vi tega ne veste. Bolje je doma jesti črn kruh kot na tujem be-

nji zarji z uglasujočo igro novookrepljenega nemškega militarizma na pohodu na Vzhod v dim vodikovih bomb, ki lahko uničijo milijone. To naj vleče osamljenega Nemca, ki naj gleda v službi z orožjem sprostitev od sveta in sproščanje iz osebne osamelosti v smrti, v množičnem grobu.

Značilno je ne samo to, da je takšna knjiga, iz katere je tu navedenih nekaj blodnih in nevarnih nacističnih idej, v Nemčiji v sedanjem času sploh mogla iziti, temveč tudi, da je našla visoko priznanje. Ugledni nemški listi so priobčili zelo pohvalne kritike. Da tudi Avstrijec ne manjka v zboru vojnih hujskačev, lahko beremo v solnograškem listu naslednje: Vzpodbudno in izzivalno delo, polno velikanskih aspektov! Nenavaden, tudi stilistično nadpovprečen avtor. Noben fantast, nasprotno globok realist, ki svoje nemške adute izigrava kot Evropejec in humanist. (Po »Neues Österreich«)

Vreme in letine v ljudskih pregovorih

● Če je prosinec mrzel, da poka, bo sadje jeseni in moka.

● Če prej kaplja od strehe ko od sveče, bo dobra letina sena.

● Če v svečanu mačka na soncu leži, v sušcu spet rada na peč pribeži.

● Če marec pride kot lev, odide kot jagnje.

● Če ne prve, pa zadnje dneve, pokaže marec nam robove.

● Če lastovke v aprilu gnezda spletajo, nam dobro letino obetajo.

● Če v aprilu drevje cvete, nikdar sadja ne daje.

● Če se ob Jurju krokar v žito skrije, mlatič jeseni mnogo cepcev razbije.

● Kadar v maju dežuje, senike napolnjuje.

● Junij stori, da žito dobro ali slabo rodi.

● O kresu je tako dolg dan, da človek, če se skrči, vanj trči; če pa se stegne, vanj dregne.

● Če julija so hladni, mokri dnevi, bodo prazni sodi, prazni hlevi.

● Če se lastovke v avgustu selijo, pred hudo zimo bežijo.

● Kakršno vreme v avgustu, tako bo o prihodnjem pustu.

● Cesar avgust ni skuhal, tudi september ne speče.

● Če listje zgodaj obleti, naj vsak za zimo poskrbi.

● Nevihte v oktobru povedo, da zima mokra bo.

● Če Martinova gos po ledu lazi, ob koncu leta po blatu gazi.

● Če nerado pada listje z drevesa, spomladi je gosenic veliko in mrčesa.

● Če zima spočetka ne piha, rada z repom udriha.

● Grudna mraz in sneg — žita dosti prek in prek.

lega. Pa belega kruha tu tako ni. Nikoli ga ni bilo. Najrajši bi pobrala svoje reči in šla na vlak, Ivan pa pravi, da se bo popravilo in naj še počakava kako leto.

Kako je doma? Zdaj na Strmcu kosite. Hodi Roza še vedno na delo k Plevnikovim in Podmenikovim? So se Plevnikovi fantje že poženili? Koga je vzel Jernej in kakšna je nova gospodinja, saj sta stara Plevnika gotovo že šla na zapeček? Kako pa je pri Podmenikovih? Mladi in stari se svoj čas niso mogli. Še živita stara dva? In Srabotnikovi na Motniku? Pišite mi o vseh in o vsem! Je pomladi pozeblo kaj sadnega drevja? Kako rada bi se napila našega tepkovca! Tu take pijače ne poznajo. Domačo besedo človek še čuje, tu v Eibisfeldu je dosti Slovencev, drugače pa je pusto, strašno pusto. Ne vem, kdaj se bova mogla vrniti.

To, kar je v pismu, je za očetov križ. Zakaj bi imeli spomenike samo kmetje, naj ga ima tudi kočar! Dosti so pretrpeli.

Ste zdravi? Dela Luka še zmerom v rudniku? Tu govorijo, da štrajkate. Tudi pri nas vsak čas odložijo krampe. Noben drug kruh ni tako črn in tako težko prisluzen kot rudarski. Kaj pa Marko in Štefka? Imate še enega, ali ne? Kako mu je že ime? Premalo si pišemo. Najbolj prav bi bilo, da bi človek imel denar in prišel vsako leto za kak teden domov. Lenart je bil gotovo na pogrebu. Kakšna je njegova žena? Ali Vam Mohor kaj pi-

Silaža in mleko

Danes ni na svetu države, kjer ne bi silaža, bodisi travna ali koruzna, predstavljala enega glavnih virov prehrane molznic. Tudi pri nas je iz leta v leto več silaže in treba je računati s še močnejšim skokom v tem načinu pripravljanja krme. Silaža si je utrla pot ne le v zimskem času, ampak tudi v letnem, ko si

Vedno več nezgod pri kmečkem delu

Število nezgod pri kmečkem in gozdnem delu je letos spet naraslo. Do 31. oktobra je bilo letos Zavodu za socialno zavarovanje v kmetijstvu prijavljenih 52.942 nezgod, kar je za 1,7 % več kot pa v istem razdobju leta 1957. Že samo v oktobru t. l. je bilo registriranih 5.500 nezgod pri kmečkem in gozdnem delu. Od teh jih je bilo 457 na Koroškem.

Meseca oktobra t. l. je bilo vloženih 452 prošenj za rento po nezgodah, kar pomeni, da je od oktobrskih nezgod bilo 8,1 % takih težjega značaja, ki so ponesrečenemu odvzele prejšnjo delovno sposobnost.

Po številu prebivalstva, ki dela v kmetijstvu in gozdarstvu, je letos do oktobra doletela vsako dvajseto osebo nezgoda pri delu.

proizvajalci lahko pripravijo že s prvo košnjo sočno krmo za sušna poletja ali pa enostavno zato, ker slabo vreme ni dopustilo priprave dobrega sena. Toda pri pripravi silaže je potrebna pažnja tako kot pri vsaki drugi pripravi krme, da se ne pokvari in taka ne dospe v jasli.

Kot je znano, pri pripravi silaže sodelujejo drobnoživke, ki prevrevajo sladkor v kisline. Če je silaža dobro pripravljena, se hitro razvijejo mlečnokislinske drobnoživke, ki prevrevajo sladkor v mlečno kislino in le-ta potem čuva silažo pred nadaljnjimi spremembami in okvarami. V primeru ponesrečene priprave pa se predvsem razvijejo maslenokislinske drobnoživke, ki prevrevajo sladkor v masleno kislino. Znak za to je zelo neprijeten vonj. Te drobnoživke pa so glavna nevarnost za mleko, posebno pa za nekatere sive, kot je n. pr. ementalec. Te drobnoživke prežive tudi visoko dogrevanje mleka (pasterizacija in tudi kuhanje) in se potem pri že zgotovljenih sirih začno razvijati in povzročajo napihovanje in kvarjenje sirov. Pri tem navadno ni nobene pomoči več in se zato sirarji boje uporabljati mleko, ki poteka iz hlevov, kjer je krmljena taka silaža. Povedati pa je treba, da se tudi pri dobri silaži razvijejo maslenokislinske drobnoživke, sicer v manjšem številu, toda vendarle dovolj, da lahko povzročijo nadloge pri sirih.

Poglejmo še, kako te drobnoživke pridejo v mleko. Lahko rečemo, edino po iztrebkih živali, ki so žrle silažo. Drobno-

živke se v prebavilih živali ne uničijo in pridejo v blato in s tem na stojišče živali. Pri vleganju se žival zamaže, zablati si stegna, trebuh in vime in ti deli so potem tudi močno okuženi z nezaželenimi drobnoživkami. Pri nečisti molži, kjer živali niso bile poprej temeljito očiščene in vime pomita, prehaja nesnaga z živali v mleko in z njo nevidne drobnoživke in okužba je tu. Še hujša okužba je seveda, če pride blato naravnost v mleko ali pa pri »mokri molži«, ko molzač vlaži roke z mlekom in prihaja okužba z njegovih rok.

Kaj torej storiti?

Na eni strani imamo krmo, ki je tako rekoč nenadomestljiva, na drugi pa nevarnost kvarjenja sirov, če se taka krma krmi. Kvarjenju je treba paziti na čisto molžo, na snažne živali, na dobro oprano

posodo in čist postopek z mlekom sploh. Kjer so živali čiščene, vime pomita in molzač pazljiv, je nevarnost zelo majhna. Če pri tem še pazimo pri pripravi silaže, da je dobra in če silažo krmimo po molži, ko je že mleko izven hleva, bi nevarnosti skorajda ne bilo. Toda, ali bodo res vsi proizvajalci pri vsaki molži tako pazljivi? Za sedaj še prav gotovo ne in bo potrebna dolgoletna vzgoja, da to dosežemo pri vseh. Zato je razen zgoraj omenjenih ukrepov potrebno tudi posebno označevanje vrčev, v katerih je mleko krav, krmljenih s silažo. Tako mleko se lahko potem uporabi za druge proizvode brez kakršne koli škode, važno je le, da v mlekarini vedo zani. Če pa krmimo pokvarjeno silažo (neprijeten vonj živali ne odbija in jo žro), je pošiljanje takega mleka v mlekarino nedopustno, ker je okužba kljub vsem drugim ukrepom premočna in bo tako mleko povzročilo le težave in izgubo.

Inž. F. Kervina

Opremimo stroje z zaščitnimi napravami

Kakor poročajo, bo v kratkem izdana odredba, po kateri bosta trgovina in industrija smeli prodajati le take kmetijske stroje, na katerih bodo vsi oni deli, ki pri obratovanju stroja lahko povzročajo nezgodo ali nesrečo, zaščiteni oz. opremljeni s primernimi napravami, kakor to določajo predpisi za odvrčanje nezgod. Ta odredba je brez dvoma potrebna in bo pripomogla k zmanjšanju doslej narajšajočega števila nezgod pri delu s kmetijskimi stroji.

Ne glede na to odredbo pa so že leta v veljavi zakoni in odredbe, ki pravijo, da je vsak posestnik kmetijskega obrata osebno odgovoren, da opremi stroje s predpisanimi zaščitnimi napravami. Glede te dolžnosti ni razlike med posestnikom, ki dela z družino in onim, ki dela z najeto delovno silo. Isto odgovornost nosi posestnik tudi za opremo za nezgode nevarnih mest na poslopih in kmetijskih napravah (stopnice, odprtine in line za spravlanje krme navzdol, lestve etc.) z zaščitnimi napravami. Kakor znano, predpisuje take zaščitne naprave in kontrolira njihovo stanje kmetijska delovna inšpekcija pri deželni vladi in urad za odvrčanje nezgod v kmetijstvu. Vsako neupoštevanje predpisov teh organov lahko sproži denarno kazen do višine 1.000 šil. Poleg tega pa v primeru nezgod vsled preslabo zaščitnih strojev in naprav Zavod za nevarno zavarovanje lahko odkloni zdravljenje poškodovanega in tudi eventualno rento tu naprti vsa plačila posestniku.

Sedaj, ko je nastopil zimski čas in delo na polju in v gozdu počiva, imamo tudi časa, da opremimo osi, jermenice in jermene na strojih, nadalje vsa gonila z zobatimi kolesi ter vse line, lijake, odprtine, stopnice itd. s primernimi in dovolj trdni-

mi zaščitnimi napravami. Če si o predpisani obliki zaščite nismo na jasnem, se posvetujemo s kmetijsko inšpekcijo pri deželni vladi ali pa z uradom za odvrčanje nezgod pri kmetijskem zavarovalnem zavodu.

Imejmo pred očmi, da je vsaka nezgoda na kmetiji hudo breme in da je cenejše nezgodo odvrniti, kakor pa nositi plačila, ki jih povzroči.

Gene gozdnih sadik

Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo je za gozdne sadike iz svojih drevesnic, ki bodo šle pomladi v promet, določilo naslednje cene (v šilingih za 1000 sadik):

	navadne sadike	presajenke
smreka	100 — 350	430 — 700
jelka	320 — 370	430 — 570
macesen	220 — 430	480 — 600
bor	170 — 260	330 — 430
duglasija	550 — 700	750 — 850
rdeča bukev	200 — 330	330 — 550
hrast, jasen, javor, breza, jelša, lipa		
in bela bukev	270 — 370	420 — 520
črni oreh in žlahtni kostanj	550 — 750	750 — 1100
topoli (komad)	2.00 — 2.80	

Razlika v ceni za sadike posameznih drevesnih vrst se nanaša na starost sadik. Najcenejše so eno- oz. dvoletne sadike, najdražje štiri- odn. petletne sadike.

Kdor si hoče za pomlad zagotoviti potrebne sadike, naj svoje naročilo čimprej odda Upravi avstrijskih zveznih gozdnih drevesnic (Verwaltung der österreichischen Bundesforstgärten für Kärnten) v Celovcu, Pierlstrasse 2. Naročila sprejemajo tudi okrajne gozdne inšpekcije in gozdne nadzorne postaje.

Obvestilo

Slovenska kmečke zveza ima v torek, dne 30. decembra 1958 ob 9. uri dopoldan svoj

Pokrajinski občni zbor

v dvorani štev. 3 Delavske zbornice v Celovcu. — Delegati in gostje so prisrčno vabljeni

Slovenska kmečka zveza, Pokrajinski odbor

Važni termini za kmetijsko dodatno rento

Z 31. decembrom t. l. potečejo nekateri važni termini za doseg prehodne kmetijske dodatne rente.

Do tega dne se morajo zavodu za kmetijsko dodatno rento v Celovcu, Fromillerstrasse (Urad kmetijske bolniške blagajne) javiti vsi, ki so kot kmetovalci 1. julija 1958 dopolnili določeno starost 65 let pri moških odn. 60 let pri ženskah in že predali kmetijo svojem nasledniku. Isto velja za vdove po možeh, ki so umrli pred 1. julijem 1958 in so v zadnjih 10 letih vsaj 5 let samostojno kmetovali. Kdor bo v takih primerih šele leta 1959 zaprosil za prehodno rento, mu bo šla renta za čas od 1. julija do 31. decembra 1958 v zgubo. Formularji za prijavo oz. prošnjo za dodatno rento so na razpolago pri občinskih uradih.

Prav tako poteče 31. decembra 1958 rok za oproščenje od obveznega zavarovanja

pri zavodu za dodatno rento v kmetijstvu. To prošnjo lahko vložijo vse osebe, ki so na podlagi prejšnjih delovnih razmerij bile po ASVG (Splošni zakon o socialnem zavarovanju) 1. 1. 1958 prostovoljno naprej zavarovane.

Do 31. decembra se lahko prostovoljno zavaruje pri zavodu za kmetijsko dodatno rento vsak kmetovalec, ki je dal svojo kmetijo v zakup pred 1. 1. 1957. Prav tako se lahko prostovoljno zavarujejo osebe, ki so svojo kmetijo pred 1. 1. 1957 izročile otroku, vnuku, pastorku ali otroku, ki so ga vzele na oskrbo. To prostovoljno zavarovanje ima pomen za vse osebe, ki še niso dopolnile 65. oz. pri ženskah 60. leta starosti, ker si s prostovoljnim zavarovanjem zagotovijo poznejšo rento. Po 31. decembru 1958 takšno prostovoljno zavarovanje ni več mogoče.

še? Mi že dve leti nismo dobili glasu od njega. Joj, kako smo se raztepli po svetu! Ko smo bili še vsi skupaj, še otroci, je bilo drugače, lepše kot zdaj.

Midva z Ivanom sva še zmerom sama. Hudo je z otroki, brez njih pa je še huje. Vas pozdravljata

teta Jera in stric Ivan

Vsakokrat, ko sem pismo znova prebral, se je mati razjokala.

»Si videl, Marko? Ne v rudnik, ne s Strmca, najbolje je doma.«

»Bi mogla vidva z očetom postaviti dedku kamniti spomenik?« sem zavrnil mater. »Ne vidite: kmetje si kupujejo stroje, moraš v rudnik; če ni spodaj dela, pa še dalje.«

Nobenega znamenja ni bilo, da bi stavke kmalu konec.

»Izstradati nas hočejo, prisiliti na kolena. Včeraj so žandarji vdrli v prostore naše organizacije in pobrali ves denar, ki smo ga zadnje dni zbrali za stavka-joče.«

»Na postaji so zaplenili dva vagona živeža.«

»Svinje!«

»Pobesneli so ko stekli psi.«

»Družba je spet postavila nov termin. Ste čuli?«

»Čuli, čuli.«

»Ni druge pomoči, kakor da se vrnemo v jamo.«

»Kako? Šest tednov si zdržal, zdaj bi pa šel na delo?«

»Kaj pa hočeš?«

Tako in podobno so govorili spodaj. V Podlogu, Razdrtem in Hrastju je mrgolelo orožnikov, privlekli so jih z jugla. Prežali so na vsak korak, na vsako besedo, še vedno so odganjali moške v zapore, celo nekaj žensk, mater, so zaprli. Mnogi so že sedeli več tednov. Razdeljevanje pomoči, ki jo je vodil stavkovni odbor, so ovirali na vse načine, trgovci in krčmarji že dolgo niso več dajali na kredo, tudi na kmetih se je dobilo čedalje manj, bil je tak čas, ko so kmetje imeli prazne kašče in shrambe, dela pa čez glavo. Malokdo je še verjel v uspeh.

Amon mi je tiste dni izročil tole svojo pesmico, prvo, ki jo je napisal po štirih letih.

Redijo se skovirji,
gluhi so revirji,
žalostna je kolonija.

Žena nima kaj v lonec dati,
lačni morajo otroci spat,
knap pa godrnja in čaka.

Če stavkaš, si preklet,
če koplješ, pa si smet,
oj, revež si, podloški knap!

Bil sem vesel, Amon pa ni bil povsem zadovoljen.

»Poglej,« stopil je k omari in vzel iz nje tanko, a precej veliko rdečo knjigo,

»tu so pesmi nekega učitelja iz Razdrtega. Dobil sem jih pri Čepinovi. Čudne pesmi. Brez kitic, vrstice niso enako dolge in na koncu se ne ujemajo. Peti jih ne bi mogel. Ampak sežejo ti do srca in misli moraš ob njih. Zdi se mi, da je to glavno: pesem mora seči v srce in mora prisiliti glavo k razmišljanju. Poslušaj!«

Zares nenavadne pesmi! Takih še nisem slišal. Govorile so o naših revirjih, o bedi v koloniji, o težkem rudarskem življenju. Pesem o rudniku sva prebrala dvakrat, najprej Amon, potem še jaz.

V razrezani zemlji, v križajočih se rovih trepeče stotero oznojenih senc, v sencih stoterih stotero življenj, v življenjih stoterih stotero duš, v dušah stoterih ob vsakem zamahu krvaveča pesem:

Za mater —
Za ženo —
Za sina —
Za hčer. —

Ob vsakem zamahu — noč in dan —
vedno enako
to pesem v prsteno telo sekajoč pojo.

»Takšne pesmi bi moral zlagati tudi jaz,« je rekel Amon, »ne takšnih, kot sem jih prej, takšnih, ki s citrami vred pojo samo ušesu. Pisati bi moral pesmi, ki te zgrabijo, da bi rjovel, ki ti stisnejo pesti, da bi razbijal.«

»Takšne, takšne bi bile potrebne!« sem se ogrel še jaz.

Knjigo sva prebrala do konca.

Ko sem se čez nekaj dni spet oglašil pri Amonu, se je skrivnostno nasmehnil.

»Kaj je, Amon?«

»Spet imam eno.«

Nisem takoj uganil.

»Pesem vendar!«

»Res?«

»Poslušaj!«

Sedel sem na klop, Amon pa se je sklonil nad nov zvezek in začel brati trdo in zamolklo.

Ubijalec in sonce

Človek je ubil človeka,
odsedel štiri leta
in zdaj je prost.
Je res prost,
ima pravico,
da v sonce gleda,
vodo pije, po zemlji hodi,
da živi?
Ubil je človeka,
ki ne vidi sonca,
ne pije vode,
pod zemljo leži,
ne živi.

Ni bil več dan, večer pa še tudi ne. Nisem si upal pogledati Amonu v lice, vedel sem, da je mrko.

(Nadaljevanje)

Spet nas vabi zimsko veselje

Zima je prišla spet v našo deželo in deloma je sneg že pokril naša polja, gozdove, planine in pašnike. Otroci se zime veselijo, ker ta jim nudi dosti priložnosti za veselo in razigrano zabavo v beli naravi. Sanke in smuče, ki so vse leto počivale, so postale najljubši predmet zabave. Pa tudi vroča bitka s snežnimi kepami pritegne razigrano deco. Prenekateri pa se rad postavi s korenitim snežnim možem, ki ga vsak poskuša napraviti čim bolj junaškega in »strašnega«.

Da, tako je pozimi. Spomnil sem se dogodke, ki ga verjetno nikoli ne bom pozabil. Bilo je tako:

Že nekaj dni je ležalo kakih petnajst centimetrov snega. Vsak dan nas je bilo na klancu zbranih pet do deset fantov in deklet. Sankali smo se v gručinah. Sanke smo stvegali skupaj in kot vlak je šlo po klancu navzdol z veliko brzino. Seveda ni šlo zmiraj gladko. Prenekaterikrat se je »vlak« prevrnil, in takrat je nastal vrišč — smeh in jok. Kmalu se je spet poleglo in že je šlo znova. Za zabavo pa smo med sankanjem postavili še velikega sneženega moža. Lep je bil. Na glavo smo mu posadili preluknjan lонец, v katerega smo mu nataknila za okras nekaj vejic. Za nos je dobil debel koren. Oči smo mu

la hoja v snegu skozi gozd. Snežilo je še v debelih kosmičih. Veje so se šibile zaradi velike teže. Vse je bleščalo v neskončni belini zimskega dne.

Popoldne smo se zbrali otroci z vse vasi in se pošteno spoprijeli v snežni bitki. Ko je bila bitka najbolj vroča, je prišel

med nas neznanec. Bil je Ribenčan Urban z veliko krošnjo suhe robe — rešet, kuhalič, žlic in še mnogo drugega. Vsi smo se usuli s kepami proti njemu. Ne, možakar ni zbežal. Pogledal je okoli sebe, nas preštel, snel krošnjo in se zagnal proti gruči. Nastal je preplah in na bojnem polju nas je ostalo samo še nekaj. Medtem ko se je Urban otresal še ostalih, sem pripravil posebno dobro kepo, jo namočil v vodo in dobro pomerjeno zagnal Ribenčanu, ojoj, v košate brke, tako da se mu je moker sneg zaril v nosnice, v usta in deloma za jopič. Divje je pogledal, se površno obrisal in nato zagnal proti meni. Plaho so gledali moji tovariši. Bežal sem, kar so me noge nesle. V obupu sem se

zagnal v najhujši sneg. Segal mi je do pasu. In to je bilo usodno. Urban me je v nekaj hipih dohitel in se strašno maščeval. Tako pošteno me je umil s snegom, da sem imel še nekaj dni rdeče lice. Pa tudi v usta mi je zamašil nekaj snega, da mi je za hip pošla sapa. »Tako, pobalin,« je rekel Urban, in me pustil vsega belega v snegu. Jokal pa nisem, tega sem še danes vesel, saj so bili tovariši presenečeni ob moji korajži. Urban se je odpravil po vasi popravljati rešeta in prodajati suho robo.

Od takrat naprej se nisem več upal napasti tujcev. Urbanu sem bil hvaležen, da me še bolj ni naklestil. Danes se tega dogodke rad spominjam, saj je bilo to lepo zimsko doživetje.

Andrej Mohar

MARTA:

Večerna pesem

»Tetka, napiši nam pesmico lepo o luni na nebu, ki se smeji,« so me prosili Rok, Ivo in Pepo, »eno napiši nam, dve ali tri!«

Okno zastrto sem jim odgrnila:

»Glejte jo dečki, na nebu visi, danes okrogla je, svetla in mila, zdi se mi pa, da vam trem govori.«

»Vi neugnanci, Rok, Ivo in Pepo, spati že davno bi morali vsi! Kaj nadlegujete svojo še teto? Jutri bo pesmi napisala tri!«

Eno o Roku, ki delal je zmaja, drugo o Ivu, ki se ne uči, tretjo o Pepu, ki platno prodaja, mamice se še za krilo drži.«

LEV TOLSTOJ: Studenec

Nekega vročega, poletnega dne so se ob hladnem in bistrem studencu srečali trije popotniki.

V senci ob studencu, katerega vode so se napili, so popotniki počili. Tik nad vodo je stal kamen, na katerem je pisalo: »Ta studenec naj ti bo za vzgled!«

Eden med njimi, najbrže trgovec, je rekel:

— To je dober nasvet. Studenec teče, ne da bi se ustavil, gre daleč, nabira vode drugih studencev in postane velika reka. Kakor on, naj bi se človek venomer ukvarjal le s svojim poslom; na tak način bo spoznal uspeh in dosegel veliko bogastvo.

Drugi popotnik je bil mladenič.

— Ne, — je rekel, — po mojem pomeni napis to, da mora človek varovati svoje srce pred hudobnimi mislimi in željami ter ga ohraniti tako čistega, kot je voda tega studenca. Taka, kakršna je, daje ta voda radost in vrača moči njim, ki počivajo ob njej.

Tretji popotnik, starček, se je nasmehnil, rekoč:

— Ta mladenič je govoril resnico. To je pouk, ki nam ga nudi: studenec je vedno pripravljen nuditi svojo vodo zastoj, če je kdo žejen, človeku pravi: Delaj dobro vsakomur, kar daješ, naj bo brezplačno in ne čakaj v zameno ne hvaležnosti in ne povračila.

LOJZE ZUPANC: ZLATA JAMA

V Poljanski dolini je na rebreh Gabrške gore brežno, ki ga Poljanci imenujejo Zlata jama. V tej jami je skrit zaklad: dva sodčka, do vrha napolnjena z zlatniki. Tod je v davnih, davnih dneh pred Turki bežal vitez s Starega gradu, ki je sredi viharne noči zajezdil konja jahanca, s seboj pa je ponesel ves denar, ki ga je bil naropal pri tlačanih. Vse nagrajeno zlato je nasul v dva sodčka in ju privezal za sedlo ter odvihral v črno noč, da bi zlati zaklad skril pred grabežljivimi Turki.

Ali ko je jezdil in jezdil, je preklinjal, ker ga je močil dež. Na begu pa se mu je prav pod Gabrško goro odtrgal jermen, s katerim je na sedlo otvezel sodček. Sodček z zlatniki je padel na zemljo in zgrmel v prepad. Jezljivi vitez pa je zaklel:

»Prekleti Zelenjuh, kamor si odnesel prvi sodček, odvleci še drugega!«

Ni še izrekel, ko je zagrmelo in treščilo, da se je preplašeni konj z vitežom in drugim sodčkom zvalil v brežno, na vse pa se je vsul plaz črne zemlje z Gabrške gore.

Na tem kraju, kjer je zakopan zaklad, so poslej Poljanci vsako kresno noč videli zelenkasto luč. Pričeli so kopati, da bi se prikopali do zlatega zaklada, a njihov trud je bil zaman.

Nedavno so Poljanci spet odšli s krampi in lopatami pod Gabrško goro, da bi izkopali zlati zaklad. Kopali so in kopali, a ker se do zasutih sodčkov niso prikopali, so dejali:

»Če bomo izkopali oba sodčka zlatnikov, bomo enega podarili siromakom. Naj bo naše delo srečno!«

In pljunili so v roke ter kopali in kopali, dokler niso izkopali obeh sodčkov. Komaj pa so ju izvlekli iz jame, so si pomeli roke, si pomežiknili in v en glas izrekli:

»Nič ne bomo dali siromakom, saj so revščine navajeni! Sami smo kopali, sami si bomo zlatnike razdelili!«

Črtomir Šinkovec:

Kraljičkov ples

Priredil je ples kraljiček tam na dračju in v gozdiček vabil posestrime — ptice:

kose, vrane, vrabce — strice.

Vabil je, jim črve nosil,

pa tako za ples jih prosil:

— Pleši, pleši z mano vrana!

— Nič ne plešem, sem zaspala.

— Pleši z mano kos črnušek!

— Veš, da me boli trebušek.

— No, pa pleši z mano

vrabček!

— Jaz gospod sem, nisem

hlapček!

*

In prišla gospa je sova dremava še vsa od lova, v krila strah pognala ptičkom, zaplesala je s kraljičkom...

Takrat pa sta se sodčka zvalila nazaj v brežno, nanju pa se je vsul tolikšen plaz črne zemlje z Gabrške gore, da se vsi Poljanci svoj živ dan ne bi več prikopali do njiju.

Baje še dandanašnji vsako kresno noč čepita ob Zlati jami dva zelena mačka, ki čuvata pogreznjeni zaklad.

Srečko Kosovel:

Burja

Burja trese našo hruško, vije njene veje ah, lepo je biti burja — veje in se smeje.

Veje vije, lomi, lomi in se ne upeha — ali slabo, slabo biti slamnata je streha.

Burja trese vse podere, polja vsa prebega če pa jaz le stol prevrnem, že me očka krega...

ZORO ZORIN:

PAJEK IN ČEBELA

V mrežo, sredi katere je budno prežal pajek, se je zapletla čebela; najbrž je bila trudna od celodnevne letanja od cveta do cveta. Pajčevina je trdno in gosto spletena, zato se je zaman otepala s krili. Pajek si jo je nekoliko začuden ogledoval, kajti ni se mogel spomniti, da bi že kdaj imel tak plen.

»Glej, glej, kako velika muha. Izdatno kosilo bom imel,« si je zadovoljno dejal. Približal se je, da bi plen še trdneje zapredel. Tedaj se je čebela ježno dvignila in ga zabodla s svojim žalom.

»Torej vendar ni to muha,« je pomislil umirajoči pajek. Doslej je imel vedno opravka samo z muhami.

Uganki

Preko noči svetli so biseri travnik posuli, da se ves iskri, ko ga sonce zlati v jutranji uri.

(Rosa)

Dva trakova iz železa narejena na hrastovino pritrjena — to je železna cesta — Skozi hribe, čez mostove gresta drug ob drugem venomer, srečata se ne nikjer.

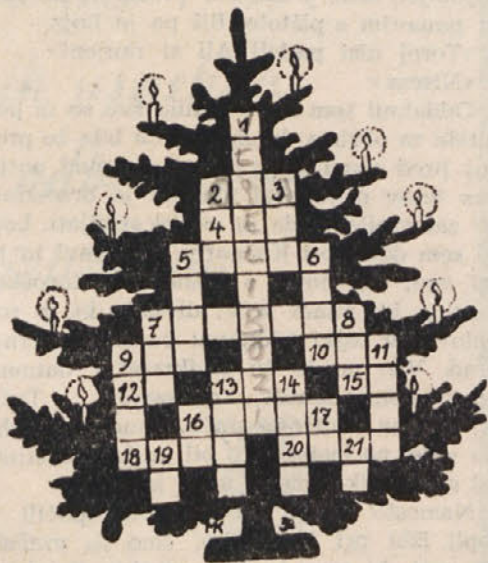
(Železniški tir)

Božična nagradna križanka

Vodoravno: 2. žuželka, ki lahko večkrat zaporedoma močno piči — 4. določene barve — 5. zelo grenka vrtna rastlina — 7. naše glavno mesto — 9. nedelaven — 10. kdor ne more govoriti je... — 12. vzklik pri bolečini — 13. veliki morski sesalec — 15. okrajšana vprašalnica — 16. ne maram — 18. oseba iz Sveglega pisma — 20. na levi strani.

Navpično: 1. našim mladim reševalcem želimo... (dve besedi — prva se začne z »V« druga pa z »B«) — 2. števniki — 3. vprašalnica — 5. naropani blagi — 6. pripada njej — 7. vodovodna naprava — 8. nedeljen — 9. snov, ki jo izbruha ognjenik — 11. pralno sredstvo — 13. prometno sredstvo — 14. mladič goveda — 16. nikalnica — 17. zaimek (ž. sp. množ.) — 19. ima namen — 21. mu je znano.

Dragi otroci! Rešitve pošljite na uredništvo »Slovenskega vestnika«, Celovec, Gasometergasse 10/I. do najkasneje 5. januarja. Trije reševalci bodo za pravilne rešitve dobili knjižne nagrade. Malo se

potrudi, morda bo žreb prav tebe določil za nagrajenca. Torej veselo na delo in mnogo uspeha!

Božidar Jakac: Kolona v snegu

Karl Prušnik-Gašper:

V snežnem metežu

(Odlomek iz knjige »Gamsi na plaz«)

Novica ni bila prijetna, toda druge poti nismo imeli. Pokrepčali smo se z vrelin mlekem in sirom. Spet sta nas objela mraz in sneg.

Metež je še besnel. Povečali smo razdaljo med seboj kar za deset metrov in se tako približevali Šajdi. Že smo zagledali križ in kajžico na slemenu. Tam smo pričakovali zasedo. Izogniti se ji ni bilo mogoče. Sneg je bil previsok. Brzostrelke in puške smo obračali proti sleherni senci, ki se nam je zdela podobna človeški postavi. Večkrat smo obstali in z daljnogledom pregledali okolico. Zdajci bo počilo. V ušesih nam je šumelo... Toda sedlo smo srečno prešli.

Kar oddahnili smo se, ko je bilo za nami. Stopali smo hitreje in kar samo nas je nosilo. Vendar snega je bilo toliko, da je bilo težko obvarovati orožje in ga ohraniti pripravljenega na strel.

Gaz je vodila mimo kmetov. Pri prvem je lajal pes. Lajež nas je vznemirjal, luč tolažila. Če bi bili v hiši, bi zatemnili okna. Vendar smo šli mimo hiš z občutkom negotovosti v prsih. Oddahnili smo se šele, ko smo se spustili na cesto, ki vodi iz Apač proti Selom. Tu je bilo laže, kajti podnevi so ceste zgladili s sanmi.

Naš cilj so bile Hmeljške. Noge so postajale svinčeno težke, ker pa smo že prevalili najhujši del poti, smo bili srečni in zadovoljni. Kar na cesti smo si zvlili cigarete in jih prav previdno prižgali. Kadili smo tako, da nisi opazil ogorka. Rahel žarek svetlobe bi bil lahko usoden.

V Hmeljšah smo se zglasili pri Krtu. Rahlo smo potrkali na šipo. Vse je bilo tiho. Najbrž nas ni slišal. Potrkal sem glasneje. Spet nič. Zabobnal sem še krepkeje. Nič. Udaril sem po lesenem okviru s pestjo, da je votlo zabučalo po sobi. Spregovoril sem. Nič. Poklical sem jih. Vse je bilo mrtvo. Ostrmel sem. Krtovi

so vendar našli! Vedno so nam takoj odprli. Pri hiši so večkrat imeli naše ranjence: varovali so jih in hranili.

Mogoče so se preselili in spijo v drugi sobi. Šel sem okoli vogala in začel razbijati po drugih oknih. Vse zaman. Celo svoje ime sem zaklical skozi okno, kar sicer ni bila moja navada. To sem storil zaradi tega, da nas ne bi smatrali za raztrgance ali policijo. Toda pri Krtu je bilo, ko da bi vse pomrlo. Zaskrbelo me je. Neprijetne slutnje so me navdajale.

Dalje ni vodila gaz. Vendar smo kar po celem krenili k zvrhnemu kmetu Hrastniku. Do pasu smo gazili. Prav težko smo rili visoki sneg. Neštetokrat smo se ustavili. Tolažil sem jih:

»Pri Hrastniku se oddahnemo in pošte-

Karel Destovnik-Kajuh:

Večerna impresija

Nočoj je čuden večer.
Brezmejnost nebesa je skromna tako,
da vso bi jo mogel zajeti z dlanjo.

Nocoj je bajen večer.
V tolmunu se luna nemirno blešči,
opojne skrivnosti mi lijejo v kri.

Nocoj je velik večer.
V vseh mislih upornih je sladek nemir,
pravičnosti slutim, ljubezni izvir...

Čas, ki bo prišel, je blizu nocoj!

snežni plaz. In že se je dani. Fašisti so morda že za nami. Nič lažjega! Lahko so tudi opazili, da smo le štirje.

Ogledovali smo snežni plaz. S ceste se lahko le po njem vzpnemo v gozd. Gaziti v celo nismo mogli, tudi sled bi bila preveč vidna. Na plazju je sneg kolikor toliko stlačen in tudi sled se da zabrisati.

Vražje hitro se je dani. Kaj pa, če pridejo policisti še s Šajde, kjer je bila pri Kališniku postojanka, močna kakih petdeset mož? Ti so prav zanesljivo čuli

Z
I
M
S
K
A

I
D
I
L
A

no najemo. Gospodinja nam bo skuhalo lipovega čaja in tudi na žganje ne bo pozabila. Zaradi varnosti pa ne bomo predanili v hiši. Umaknili se bomo v gozd nad hišo, zvečer pa naprej!

Izza Obirja je priplaval prvi krajec. Rahlo je osvetlil zasnežene bregove strmih Hmeljš. Že smo videli hišo. Bili smo utrjeni in hodili smo počasi. Komaj da smo se premikali. Vsak hip smo počivali.

Pa se obrnem k Adolfu in rečem:
»Tu smo brez skrbi! Poglej, že nekaj dni ni nihče prišel k hiši in nihče odšel.«

Spet se dvignemo. Pred menoj je rudar Lojz iz Guštanja z brzostrelko, za menoj Adolf in Hugo Osojnik-Filip.

Komaj se premaknemo, že pri hiši zagleda brzostrelka, zapokajo puške, iz line na skednju pa se strupeno oglasi nemški mitraljez.

Zakolnem in se vržem v sneg. Pošljemo jim v pozdrav nekaj strelcev. Le Lojzove brzostrelke ni čuti. Mrtev je, pomislim. Plavamo po snegu navzdol. Niti glave ne dvignemo iz njega. Rijemo ko krti, tako pa gre zelo počasi. Sipajo za nami, da kroglet vrtničijo sneg. Kar praši se. Plašči se nam zapletajo med noge. Vsak pa je imel po dva: belega, pod njim pa gumastega. Nenadoma me dohiti temna postava. Izgubljen sem, pomislim. Vržem se na bok in pomerim s pištolo. Bil pa je Lojz.

»Torej nisi padel! Ali si ranjen?«

»Nisem.«

Oddahnil sem se. Dvignila sva se in pohitela za prvima dvema, ki sta bila že precej pred nami. Lojz se mi je med potjo ves ihtav pritoževal, da mu je brzostrelka zamrznila in da ni mogel streljati. Lojz sem dobil pri Kočnarju v Solčavi in je po vsej sili hotel z menoj na Koroško. Prej je bil miner XIV. divizije in je sodeloval v težki tridnevni borbi za Gornji grad. Vse mi je še podkrepil z datumi, imeni komandantov, komisarjev... Trdil je, da ima hudičevo srečo. Danes sem lahko videl na lastne oči: bil je deset metrov od sovražnika, pa jo je le izvozil.

Namesto da bi se temeljito spočili v topli izbi pri Hrastniku, smo se vračali po poti, ki smo jo že prevalili. Drugega izhoda ni bilo. Z največjim naporom smo se privlekli do ozke soteske med Obirjem in Zetičami. Na levi strani ceste je bila zasnežena žaga, na desni pa širok

streljanje v Hmeljšah. Torej, brž v varstvo redkih gorskih gozdov!

Sam sem odšel v »zasedo« po cesti proti Selam, Lojz pa štirideset korakov v nasprotno smer proti Apačam. Filip in Adolf pa sta s krpljami naskočila snežni plaz. Minute na straži so se vlekle. Že je bilo popolnoma svetlo. Ko sta se naskakovalca s krplji toliko prerila po strmini, da sta se približala prvim bukvam, sta obstala in s svoje višine prevzela zasedo.

Midva z Lojzem sva pohitela k plazju in ga naskočila. Najina prednika sta sicer utrla nekajšne stopinje, toda niso naju držale. Ob vsakem koraku sva se pogreznila. Zdelo se nama je, da ni dna. Napravil si korak, pa si zdrsil za dva navzdol. Pot nama je lil s čela. Čutila nisva ne utrujenosti ne lakote. Naprej! Brž naprej, dan je že! Fašisti so morda že blizu. Če nas najdejo sredi plazu, je po nama. Zato naprej, pa čeprav po centimetih. Glej, zdaj je zdrknil Lojz; toda komaj se je izkopal, sem se pogreznil jaz...

Slednjič! Na smrt zmučena sva se prikopala do prvih dveh. Brž smo se pomaknili v gozd. Tam je bilo laže. Nismo se več udirali tako globoko, lahko smo grabili za smrekove in bukovne veje, se jih oprijemali in se vihteli še više, vedno više... kot ranjeni gamsi.

Fran Levstik:

Živio novo leto

Po stari navadi
preteklo je čas;
po stari navadi
izkliknem naglas:

»Slovenkam zahteval
slovenske može,
ki imajo zvesto
in vroče srce!

»Slovenkam zahtevam
edinost in mir,
ker gad nad vse gade
je v hiši prepri!

Naródu želim pa
poštenih pravic,
in sebi — dva sode
srebrnih šestice!

JOSIP STRITAR:

Na starega leta večer

Spet smo, bratje, nocoj se zbrali po stari navadi,
staremu letu slovo, novemu roko podati.

Malo omizje je nas, oko njih mnogo pogreša,
ki so lanski večer z nami obhajali še.

Kje mladine je cvet, ki je nekdaj se družila z nami?
Lepo število nekdaj, malo jih vidim nocoj!

Vreme slabo? — Snega zamete mladenič pregazi
radostno, ako ga kam siloma žene srce.

Nič nemogoče mu ni: Helespont je Leander preplaval,
da bi onkraj morja roko nevesti podal.

O, ne varajmo se, rod mladi se nam izneverja,
druge vzore ima, druge bogove časti.

V tla upira oči, blaga posvetnega išče.

Kvišku jih malokedaj, v jasno povzdigne nebo,
v zorne višave, kjer dom je večni resnici, lepoti;
kjer plemenito srce najde svoj pokoj samo. —

Naj gredo! Besede na pot jim dajmo prijazno:
sreča naj mila jim bo, ki grejo za njo.

Saj mogoče, da kedaj se jim še potoži za nami,
da jih prazno srce zopet privede med nas.

Dobro nam došli tedaj, veliko bo naše veselje:
Čaka objem jih gorak, bratov jih čaka poljub.

Mi pa, kar je še nas ostalo, ostanemo zvesti
starim resnicam poslej, kakor smo bili do zdaj.

Kar je bilo nekdaj nam sveto in prednikom našim,
blagim, častitim možem, sveto nam bode vselej.

Dragih nam nekdaj svetinj teptali ne bodemo v blato,
kar nam novi sedaj, krivi preroki vele!

Je li mogoče, da bo nam prazno ime domovina?
Da izneverimo se materi svoji kedaj?

Verni sinovi zvestost ohranimo materi svoji;
njej ljubezen in trud, njej, kar imamo in smo!

In ko prisije nam dan zaželeni, ki združi nas brate,
brate od štirih vetrov, mirno rečemo: Tu smo!

Svetega ognja plamen branili, netili smo verno,
bratom se bratje torej smemo pridružiti vam. —

Ne v preteklost nazaj, nevesele nam čase minule,
bratje, naprej oko bistro obračajmo mi!

Novo se leto rodi, moči nam novih je treba,
novega truda — torej, z nova na delo, možje!

IVAN CANKAR:

BREZ PRESTANKA

Kakor belo golobje perje so se vrtili po zraku od zemlje pa visoko do meglenega neba veliki snežni kosmiči, sukajoč se nemirno drug krog drugega in trepetajoč od mraza. Odkar je zasijalo hladno, zaspano jutro, prestalo ni to tiho zimsko življenje v zraku niti za trenutek; zdelo se je, da so to vedno isti kosmiči, da vise na vedno istem mestu med nebom in zemljo, kakor bi jih bila privezala nevidna roka na trdne bele niti. Snežilo je ves dan; ura je bila enaka uri; za najkrajši hip se ni nebo zjasnilo, zableščalo v lepšem, vselejšem svitu. In ta tiha, polmrtva enakomernost je legla polagoma tudi na obraze; iz oči je gledala zaspala, lena mlačnost in kretnje so postajale pod njenim uspavajočim vplivom okorne in utrujene.

Šipe na oknu so bile pokrite z drobnimi kapljicami; zdaj pa zdaj se je katera odločila od sosed in zdrknila počasi na okvir, kjer se je razširila in razblinila ter se spojila z drugimi v tenek curek, ki se je plazil v ostrih ovinkih po vlažni steni navzdol. V peči je prasketal ogenj in časih je zalesketala postelj in majhna mizica ob nji v čudoviti, krvavi luči, nato pa so se zgrnile po sobi toliko temnejše sence: — kakor bi se bil vzbudil iz sanj, zaplapolal je plamen visoko do vrha, vztrepetal in zavzdihnil, oprijemal se z dolgimi, rdečimi prsti ob lončevini in železju, — ali prestrašil se je samega sebe, zadrgetal in ugasnil.

»Torej, očka, zdaj pojdemo...«

Pred posteljo je stala majhna, okrogla ženska, oblečena na pol gosposko, nizek kloboček s širokimi, temnomodrimi trakovi je čepel na gostih, kuštravo friziranih laseh, na ramah pa je visela prekratka pelerina iz svetlorjavo meliranega sukna.

Starec se je nekoliko zganil na blazinah, prijel s sivimi, do kosti sesušenimi prsti krčevito za odejo in vzdignil glavo. Njegove oči so bile motne, brezbarvne, pol-

mrtve, — kakor vsi obrazi krog njega in dolgočasno vreme tam zunaj.

Po vratu, bradi in licih so poganjale redke, trde kocine, velika, voščena ušesa so molela daleč naprej, izza tenkih, izpitih ustn se je kazalo samo še dvojne črnih zob.

Njegov glas je bil nekako boječ, obziren, previden, kakor bi se bal, da koga ne vzbudi.

»Kje pa je Fran? Kje je Fran?«

In velike, brezbarvne oči so se obračale

Marian de Reggi: Zima v spodnji Zilji (lesorez)

po udratih globinah siloma iz kota v kot, kakor bi hotele prodreti težke trepalnice.

»Tukaj sem, očka, tukaj... Kaj bi radi?«

Pri vratih je stal dolg, mlad človek, z mehkiimi, belimi, kakor s pšeničnim testom prevlečenimi lici. Krog tenkega telesa se mu je vila in gubala ohlapna črna obleka, čez ramo je položil ogrinjač, v roki pa je držal dežnik in majhen kovček.

»Zdrava bodita... in... in, — no torej

daj mi še enkrat roko, Fran; zdaj se tako

več ne vidimo; zdaj bom sam...«

»Ali, kaj pa govorite, očka?« pohitela

je ugovarjati njegova hči. »Saj vam je

bolje; zato ravno odhajava. Ko bi ne ka-

zalo, ne bi vas pustila samega, ne Fran in

ne jaz... Le pomirite se, očka, saj veste, kako je... Fran ne more pustiti svoje službe kar tako, — in za bogve koliko časa. In zame je tudi sitno. Mož godrnja, pravi, da ne more vsega sam; z gostilno je križ, in najetim ljudem se ne more zaupati ničesar... Tako je, vidite, očka... Saj verjamem, da vam je dolgčas, ali to je že tako na svetu. Samo pozdravite se, potem se bo že kako napravilo...«

Oče je zatisnil oči; prsti so se premikali po odeji počasi in oprezno, kakor bi nečesa iskali.

»Torej pojdita, pojdita...«

Govoril je tako tiho, da ga je bilo težko razumeti; zdelo se je, da hoče zadremati.

»Zbogom, očka...«

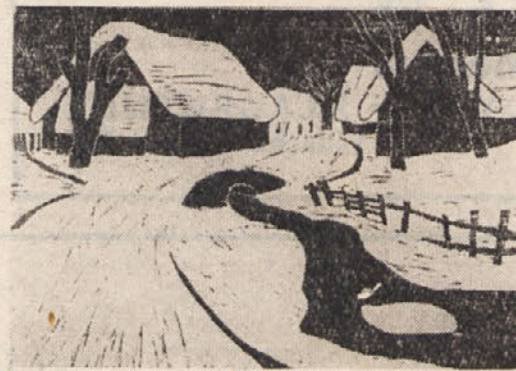
Vrata so zaškripala, pred oknom sta se prikazali dve senci, ki sta takoj zopet izginili.

Brat in sestra sta odšla.

Starec je odprl oči, uprl se je s komolci ob blazino in se s trudom dvignil v postelji.

»Sneg... sneg... brez prestanka... Kolikor daleč seže oko... in dolgočasna praznosta...«

In zdelo se mu je, kakor da se zavija v to mrzlo, dolgočasno brezčutnost vse njegovo dosedanje življenje... Brez ve-

Werner Berg: Zimski večer na vasi (lesorez)

likega veselja, brez velike žalosti... Sama snežna, zaspala enakomernost, kolikor daleč seže oko nazaj, v polpozabljeno, megleno preteklost.

Samo sneg... sneg. Nikjer zelenega listja, ne rdečih cvetov; vse brez barve, brez vonjave, brez glasu. Skrilo se je tja daleč, da bi ne oledeneli njegovi žarki v tej dolgočasni brezčutnosti.

Legel je na posteljo nazaj in zatisnil oči, da so se videle vzbočene trepalnice kakor dve veliki sivi krogli, globoko zakopani v izsesane jame. Prsti pa so še vedno igrali mehanično po odeji.

In zunaj je snežilo... snežilo. Snežilo brez prestanka...

Dva Janeza želita Janezu Janku in ženi, lesnemu manipulantu pri tvrdki Rainer, prav vesele praznike in uspeha polno novo leto

Vsem prijateljem narodne pesmi, posebno še pevovodjem, pevkam in pevcem vesele praznike in srečno novo leto
PAVLE KERNJAK
centralni pevovodja SPZ

Dentistka Helena GALLE
od 24. dec. 1958 do 2. jan. 1959 ne ordinira ter želi srečne praznike in uspešno novo leto

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem pevkam in pevcem
ŠIMEJ WRULICH, Radiše

Vsem našim zvestim požrtvovalnim podjunskim pevcem vesel božič in srečno ter prijetno novo leto!
Zdravko Hartmann

Vesele praznike
in srečno novo leto 1959,
polno delovnih uspehov,
želijo svojim odbornikom,
članom in prijateljem

Zveza slovenskih zadrug v Celovcu

IN V NJEJ ZDRUŽENE

Hranilnice in posojilnice

Kmečke gospodarske zadruga

Južnokoroška gospodarska zadruga

Živinorejske zadruga

Južnokoroška semenarska zadruga

Podporno društvo

proti požarnim škodam v Selah

Vsem našim odjemalcem prirčne božične in novoletne pozdrave!

PLACH STOFFE CELOVEC - KLAGENFURT

CARIMPEX CELOVEC — KLAGENFURT, Gabelsbergerstraße 24
Telefon 24-98

Izvaža: uvozne, izvozne, tranzitne in reeksportne posle
uvaža: sadje, zelenjavo in druge prehrabene artikle, krmila
izvaža: poljedelske in druge stroje, orodje, tehnični material ter artikle široke potrošnje

„NATIONAL“

SPLOŠNA ZAVAROVALNA AKCIJSKA DRUŽBA

pogodbeni zavod Zveze slovenskih zadrug, Slovenske
prosvetne zveze in Slovenske kmečke zveze

prevzame zavarovanja vseh vrst pod ugodnimi pogoji

DEŽELNA POSLOVALNICA ZA KOROŠKO

Celovec - Klagenfurt, Lidmanskyygasse 9/I

Telefon 23-07

Karl Prinčič

Celovec — Klagenfurt Sternallee

želi vsem svojim odjemalcem
vesel božič in uspešno novo
leto 1959

RESTAVRACIJA

Volkskeller

CELOVEC — KLAGENFURT
Bahnhofstraße

KRISCHKE & CO.

CELOVEC — KLAGENFURT

8.-Mai-Strasse 3

Neuer Platz 12

Vam želi prav vesel božič
in mnogo sreče v novem letu

DRUCKEREI - KLISCHEEANSTALT

Roman Ritter

PAPIERHANDLUNG

Klagenfurt, Burggasse 8

Telefon 21-08

Vesele božične praznike in srečno novo leto 1959
z željo za dobro sodelovanje tudi v bodoče

ERWIN MÜNCH

trgovina z drvimi in premogom

CELOVEC — KLAGENFURT
Villacher Straße 187

Modni salon

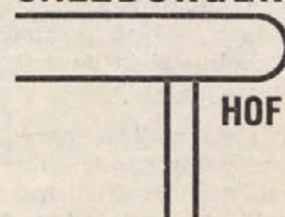
Franc Haderlap

Celovec, Tarviserstr. 100
telefon. 21-23

Želim vsem odjemalcem in
poslovnim prijateljem vesele
praznike in srečno Novo leto!

Zadovoljne božične praznike
in sreče polno Novo leto želi

SALZBURGER

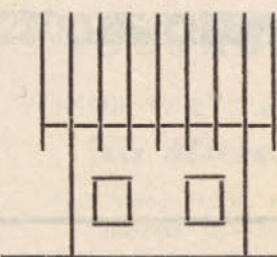
CELOVEC, Lidmanskyygasse 43

Pristna balkanska kuhinja
specialitete na žaru
jadranske ribe
dalmatinska in istrska vina

Pridite in postregli Vam bomo z naši-
mi specialitetami

VSEM DELAVCEM, ODJEMALCEM
IN PRIJATELJEM PRIJETNE
PRAZNIKE IN OBILO USPEHA
V NOVEM LETU ŽELI

T
E
S
T
S
T
V
O

GASSER
BILČOVŠ

FREIBACHKRAFTWERK - BAU DES KRAFTHAUSES

KÄRNTNER ELEKTRIZITÄTS-AKTIENGESELLSCHAFT

Vesele božične
praznike in
uspešno novo leto
želi vsem svojim
odjemalcem toka

Kovčke, torbe, denarnice in rokavice pri

Lederwaren

Marketz & Sereinigg

Klagenfurt, Paradeiserg. 7 (Burg)

Vesel božič in srečno novo leto želim vsem svojim
odjemalcem

Maks Krowath's Wwe.

pečarski mojster

CELOVEC—KLAGENFURT, tel. 1104

Stadtgarage **Franz LIEGL**

Großtankstelle Auto-Wasch-Schmierstation
Klagenfurt, Völkermarkter Ring 14
Telefon 51-08

Krojaštvo
Janez Weiss

Št. Janž v Rožu

želi vsem odjemalcem, prijateljem in znancem
vesele božične praznike in uspehov polno
novo leto

Vesel božič in dobro novo leto

Celovec - Klagenfurt
10. Oktoberstr. 23
(Prechtlkino)

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO
NOVO LETO

Franc Schnabl

Les, furnirji in trgovina lesnih plošč

CELOVEC - KLAGENFURT

Bahnhofstr. 38 B, tel. 48-86

ORASCH ERBEN

Celovec — Klagenfurt

Prosenhof, poleg Prechtlkino

Linolej, telon, stragula, preproge

Koroškim Slovencem in našemu celo-
kupnemu narodu želimo prijetne božič-
ne praznike in srečno novo leto z željo
po uresničitvi čl. 7 državne pogodbe
rodbina dr. Scharwitzl, Dunaj

Franz Sagaischek

Veletrgovina s premogom

CELOVEC - KLAGENFURT

Stauderhaus

telefon 21-71

Obiščite med božičnimi nakupi

Buffet Spitra

CELOVEC — KLAGENFURT,
8. Mai-Strasse 11, tel. 49-60

Vsem odjemalcem vesele praznike in srečno novo leto

BREZNIK & CO.

veletrgovina z vinom
CELOVEC

Vesele božične praznike ter srečno novo leto želi vsem odjemalcem

TISKARNA DRAVA, Borovlje IN NAŠA KNJIGA, Celovec

Čitajte in širite

SLOVENSKI
vestnik

Koroška deželna zavarovalnica
proti požarom

Kalabrand

ustanovil leta 1899 koroški deželni zbor

Celovec - Klagenfurt, Alter Platz 30

brzjavke: Kalabrand telefon 58-46, 58-47